

ПРОГРАММА ТВ

Суббота, 14 марта

ПЕРВЫЙ

05.35, 06.10 В наше время 12+ 06.00, 10.00, 12.00, 15.00 Новости 06.35 Х/ф "Золотой теленок" 12+ 08.00 Играй, гармонь любимая! 12+ 08.45 М/с "Смешарики. Новые приключения" 0+

РОССИЯ1

04.40 Х/ф "По главной улице с оркестром" 12+ 06.35 Сельское утро 12+ 07.05 Диалог 12+ 08.00, 11.00, 14.00 Вести 08.10, 11.20, 14.20 Вести-Москва 08.20 Военная программа 12+ 08.50 Субботник 12+ 09.30 "Танцы" с Максимом Галкиным 12+ 10.05 Николай Вавилов. Накормивший человечество 12+ 11.30 Х/ф "Леший" 12+ 14.30 Субботний вечер 12+ 16.45 Танцы со Звездами 12+ 20.00 Вести в субботу 20.45 Х/ф "Мой близкий враг" 12+ 00.30 Х/ф "Красотка" 12+

НВК САХА

07:00 «Чэгийн буол!» 6+ 07:15 «Тыя сирэ-олох төрдө» 12+ 08:00 «Автографы Победы» 6+ 08:30 «Шаги к музыке» 12+ 09:00 «Моя Якутия» 6+ 09:30 «Саха итэҕэлэ» 12+ 10:00 «Күнчээн» 6+ 10:30 «Чэгийн» аһаҕас эфир 12+ 11:15 «Истинг идьит» 0+ 12:00 «В кадре-республика» (ТВ «Хангалас») 6+ 12:15 «Сага сүүрээ» 6+ 12:30 «PROдвижение» 6+ 12:45 «Ыраах-чугас аймактарбыт» («Борогон» ТВ) 6+ 13:30 «Саха Сирэ. Күнтэн күн» 6+ 17:00 «В фокусе» (ТВ «Алдан») 6+ 17:15 «Дойдум дьоно» («Хотун Булуу» ТВ) 6+ 18:00 «Күнчээнгэ эбэрэдэ» 0+ 18:15 «Истинг идьит» 0+ 19:00 «Геван» 6+ 19:30 «Сага сүүрээ» 6+ 19:45 «Аал-луук мас» 6+ 20:30 «Якутия. День за днем» 6+ 21:15 «Сардаана» 6+ 21:45 «Sakha-card» 6+ 22:00 «Дьомлоох буолуох» кэнсиэр 6+

ПЯТЫЙ

05.00 Мультфильмы 0+ 08.35 День ангела 0+ 09.00, 17.30 Сейчас 09.10, 09.55, 10.40, 11.25, 12.05, 12.55, 13.35, 14.20, 15.05, 15.55, 16.40 Т/с "След" 16+ 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00, 22.55, 23.55 Т/с "Белые вошки" 16+ 00.55 Х/ф "По прозвищу Зверь" 16+ 02.35, 03.45, 04.50 Т/с "Кортик" 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00 Библийский сюжет 0+ 09.35 Х/ф "День ангела" 0+ 10.50 Д/ф "Гиперболюид инженера Шухова" 0+ 11.30 Большая семья. Алена Яковлева 0+ 12.25 Празничный домик 0+ 12.55 Д/с "Нефронтовые заметки" 0+ 13.20 Чечилия Бартоли, Саймон Рэттл и Берлинский филармонический оркестр. Галя-концерт в Берлине 0+ 14.05 Д/ф "Таёжный тупик. Лыковы" 0+ 14.40, 18.45 Острова 0+ 15.20 Х/ф "Человек на своем месте" 0+ 16.55 Д/ф "Вагнер о Вагнере" 0+ 17.50 Романтика ромаса 0+ 19.25 Х/ф "Тот самый Мюнхгаузен" 0+ 21.40 Белая студия 0+ 22.25 Пако де Лусия и его группа 0+ 23.25 Д/ф "Клан сурикат" 0+ 00.10 Сердце на ладони 0+ 00.50 М/ф "Дождь сверху вниз" 0+ 00.55 Искатели 0+ 01.40 Д/ф "Сукре. Завещание Симона Болмивара" 0+

КАКУСЕЛЬ

04.00 Прыг-Скок Команда 0+ 04.10, 23.05 М/с "Ангелина Балерина. История продолжается" 0+ 06.00 М/с "Свинка Пеппа" 0+ 07.00 Детская утренняя почта 0+ 07.30, 08.35 М/с "Чарли и Лолла" 0+ 08.05 Школа Аркадия Паровозова 0+ 09.45 Воображариум 0+ 10.15 М/ф "Закладованный мальчик" 0+ 10.55 НЕОвечеринка 0+ 11.25 М/с "Гадкий утенок и Я" 0+ 13.20 М/с "Везуха" 0+ 14.45 М/с "Наш друг Ханнес" 0+ 17.00 М/с "Всё о Розии" 0+ 17.55 М/ф "Звериный отряд. Код Марко Поло" 0+

Воскресенье, 15 марта

ПЕРВЫЙ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф "Золотой теленок" 12+ 08.05 Служу Отчизне! 12+ 08.40 М/с "Смешарики. ПИН-код" 0+ 08.55 Здоровье 16+ 10.15 Непутевые заметки 12+ 10.35 Пока все дома 12+ 11.25 Фазенда 12+ 12.15 Теория заговора 16+ 13.15 К юбилею актера. "Сергей Юрский. "Я пришел в кино как клоун" 12+ 14.20 Коллекция Первого канала 12+ 18.00 Вечерние Новости 18.20 Угадай мелодию 12+ 18.55 Клуб Веселых и Находчивых. Высшая лига 16+ 21.00 Воскресное "Время" 22.30 Х/ф "Любит не любит" 16+ 00.00 Бокс. Бой за титул чемпиона мира. Сергей Ковалев - Жан Паскаль 12+ 01.00 Чемпионат мира по биатлону. Мужчины. Масс-старт. Трансляция из Финляндии 12+ 01.40 Х/ф "Джулия" 12+ 03.55 Мужское / Женское 16+

РОССИЯ1

05.30 Х/ф "Пять минут страха" 12+ 07.20 Вся Россия 12+ 07.30 Сам себе режиссер 12+ 08.20 Смехоланорама 12+ 08.50 Утренняя почта 12+ 09.30 Сто к одному 12+ 10.20, 14.20 Вести-Москва 11.00, 14.00 Вести 11.10 Не жизнь, а праздник 12+ 12.10, 14.30 Смеяться разрешается 12+ 15.00 Один в один 12+ 18.00 Х/ф "Плохая соседка" 12+ 20.00 Вести недели 22.00 "Воскресный вечер" с Владимиром Соловьёвым 12+ 00.35 Х/ф "Дуэль" 12+

НВК САХА

07:00 «Чэгийн буол!» 6+ 07:15 «Са-наалар» 12+ 08:00 «Улуу Кыайыы 70 сылыгар» 6+ 08:30 «Бизнес-формула» 12+ 08:45 «В кадре-республика» (ТВ «Чароит») 6+ 09:30 «Вестник образования» 12+ 10:00 «Прогресс» 6+ 10:30 «Хотугу суус» 6+ 11:15 «Истинг идьит» 0+ 11:45 «Sakha-card» 6+ 12:00 «Дойдум дьоно» («Таатта» ТВ) 6+ 12:15 «Аал-луук мас» 6+ 12:30 «ТОК» 6+ 13:30 «Якутия. День за днем» 6+ 17:00 «ТВ спорт»: Хапсабайга МВД бириһин турнира 6+ 18:00 «Истинг идьит» 0+ 18:30 «Геван» 6+ 19:00 «Байанай» 16+ 19:30 «ТОК» 6+ 20:30 «Саха Сирэ. Күнтэн күн» 6+ 21:15 «Сага сүүрээ» 6+ 21:45 «Кинозавод» 6+ 22:15 «Көрдүм ини, ийитим ини...» 6+ 22:45 «Сүтэрсит сүрэхтэр» уус-уран киинэ 12+

ПЯТЫЙ

05.50 Мультфильмы 0+ 09.00 Сейчас 09.10 Истории из будущего 0+ 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 18.30, 19.25, 20.25, 21.25, 22.25, 23.25, 00.25 Т/с "Белые вошки" 16+ 17.00 Главное 01.25, 02.35, 03.40 Т/с "Бронзовая птица" 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00 Обыкновенный концерт 0+ 09.35 Х/ф "Свадьба с приданым" 0+ 11.30 Д/ф "Виталий Доронин. Любимец публики" 0+ 12.15 Д/ф "Клан сурикат" 0+ 13.05 Что делать? 0+ 13.50 Сердце на ладони 0+ 14.30 Пако де Лусия и его группа 0+ 15.30 Война на всех одна 0+ 15.45 Х/ф "Ты не сирота" 0+ 17.00 Итоговая программа "Контекст" 0+ 17.40 Линия жизни 0+ 18.35 Искатели 0+ 19.20 Острова 0+ 20.00 Х/ф "Анна Каренина" 0+ 22.25 Шедевры мирового музыкального театра 0+ 00.35 М/ф "Ограбление по...-2" 0+ 00.55 Д/ф "Вагнер о Вагнере" 0+

КАКУСЕЛЬ

04.00 Прыг-Скок Команда 0+ 04.10, 23.05 М/с "Пожарный Сэм" 0+ 05.00, 23.55 М/с "Черепашка Лулу" 0+ 06.00 Всё, что вы хотели знать, но боялись спросить 0+ 06.25, 07.30 М/с "Бека и Стрелка. Озорная семейка" 0+ 07.00 Горячая десятка 0+ 09.50 М/ф "Мария Мирабеля" 0+ 10.55 Секреты маленького шефа 0+ 11.25 М/ф "Цирк! Цирк! Цирк!" 0+ 12.45 М/с "Чарли и Лолла" 0+ 14.35 М/с "Джеронимо Стильтон" 0+ 17.00 Почему-то 0+ 19.05 М/ф "Маша и Медведь" 0+ 19.30 Спокойной ночи, малыши! 0+ 19.40 М/ф "Приключения пингвинёнка Лоло" 0+, "Жил-был пёс" 0+ 21.10 Мода из мода 0+

Объявление

УЦ "Ратник" г.Якутска проводит 14 марта в г.Нюрба в здании кафе "На привале" по адресу: ул.Короленко, 7, с 10:00 ч. до 17:00 ч. обучение с выдачей свидетельства для получения разрешения на приобретение оружия.

При себе иметь паспорт и фото 3x4 1 шт. Цена - 6500 руб.

Конт. тел.: 8-914-270-19-02.

Биллэри

Кулун тутар 10 күнүттэн стоматология кабинета социальный (чэпчэки сыанаба) уһулар тиис протейһын онгорорун саҕалыйар. Ону таһынан металло-керамической тиистэри онгорор.

Аалдырыспыт: Ньурба к., Ворошилова ул. 19 №-рэ, телефоннар: 2-44-52, 8-914-101-94-12.

— Реклама —

Продаю

Дрова-швырок (сырые), выдается квитанция. 8-914-229-19-14.

А/м УАЗ-фургон 2007 г.в., в хорошем состоянии, музыка, багажник, двойные стекла по кругу, карбюратор, шторы, цена 200 тыс. руб., обмен не предлагать. Тел. 4-36-54, 8-961-869-91-16.

А/м RAV4 2002 г.в., цвет серый, объем 1,8, передний привод, ПТС оригинал, аукционный бал 4, 1 хозяйка, в РС(Я) с 2012 г., зимой не эксплуатировалась, заморозена, пробег при покупке 52 тыс. км., сейчас 59 тыс. км., цена 600 тыс. руб., небольшой торг, обмен не предлагать. 8-914-101-65-00.

Эбэрдэлиибит!

Ытыктыыр, таптыыр ийэбин, эйэбэс эбэбин тыыл, үлэ бэтэрээнин, Герой Ийэни Мария Яковлевна ВАСИЛЬЕВНА 80 сааскын туолар бэлиэ күнүгүнэн уонна сааскы бастакы бырааһын-ныгыһын истинник эбэрдэлиибит.

Баҕарабыт өрүү чэигин буоларгар, билиннин курдук барыбытыгар сүбэ-ама биэрэ, алгыы, үөрэ-көтө сүүс сааскар диэри сүүрэ сырыт. Билиги Эйигинэн киэн туттабыт, Эйигин күүскэ таптыы-быт.

Эбэрдэни кытта чугас дьонун, оҕолорун, кийиһтэрин, күтүөттэрин, сиэннэрин, хос сиэннэрин.

Үлэбэ ыгырабыт

Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Сахабэчээт" автономнай тэрилтэтэ шатаы таһынан үлэһиттэргэ - "Сахабэчээт" улууска бэрэстэ-биитэлигэр наадылар.

"Сахабэчээт" улууска бэрэстэ-биитэлигэр тэрилтэ аатыттан "Забота Арчы", "Илкэн" хаһыаттарга, "Далбар Хотун" "Чолбон" "Полярная Звезда" сурунаалларга сурутууну ыгытыны сүрүннүүр. Улуус уонна нэһиликтэр баһылыктарын, актыыбын, муниципальной уонна общественнай тэрилтэлэр саһаааччылары, олохтоох хаһыаттар редакцияларын кытта үлэлээр.

тэбиитэлэ уонна тэрилтэ икки ардыларыгар үлэ төлөбүрүн туһунан дуогабар түһэрсиллэр. "Сахабэчээт" улууска бэрэстэ-биитэлигэр анал даस्ताбырыан-һа туттарылар.

"Сахабэчээт" автономнай тэрилтэни кытта үлэһит баҕалахтар улуускут хаһыатын редакциятыгар эбэтэр Дьокуускай куоракка манньк төлөппүннэргэ бил-синг:

Сайдыга дириэктэр - Сыромятников Владимир Иннокентьевич, 42-59-53, 8-924-663-30-48;

Реклама-коммерция салаата, Яковлева Лири Яковлевна, 34-18-16, 8-924-469-62-18.

Күндүтүк саныыр эдьийбит, балтыбыт СЕМЕНОВА Туяра Семеновна соһуччу күн сириттэн туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас дьонугар диринг кутурбаммытын биллэрэбит. Тихоновтар, Ноговицыннар, Шестаковтар.

Убаастабыллаах сыбааппытыгар Вера Егоровна күндү кыһа. Иван Николаевичка таптыыр кэргэнэ, оҕолоругар ийэлэрэ, күтүөппүтүгэр Коляба эдьийэ СЕМЕНОВА Туяра Семеновна олус хомолтолоохтук элэр сааһыгар олохтон барытынан диринг кутурбаммытын тиэрэбит. Аһыгытын тэнигэ үллэстэбит. Сүлэттэн Петрова, Антоновкаттан Саввиновтар, Федоровтар.

Биригэ улааппыт, үөрэммит дьүөгэбит Яковлева Вера Егоровна, кэргэнэ Ваняба, оҕолоругар, чугас биригэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар тапталлаах кыһа, кэргэнэ, ийэлэрэ СЕМЕНОВА Туяра Семеновна бу орто дойдуттан соһуччу, хомолтолоохтук барытынан диринг кутурбаммытын холбуубут, аһыгытын тэнигэ үллэстэбит. Биригэ үөрэммит оҕолорун.

Күндү кийиһипитигэр Васильева Анюта Николаевна, чугас дьонугар тапталлаах эдьийлэрэ СЕМЕНОВА Туяра Семеновна соһумардык өлбүтүнэн диринг кутурбаммытын тиэрэбит. Уус-Алдантан А.Босикова, Крыловтар, Дьокуускайтан Охлопковтар, Крыловтар, Федоровтар.

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит, Ньурба куоратын олохтооҕо ИВАНОВ Руслан Иванович ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитин туһунан диринг кутурбаммытын тиэрэбит. Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ.

Убаастыыр сыбааппыт, аҕа кыным, Убайан олохтооҕо, өр сылларга үтүө суобастаахтык лесопуунга үлэлэббит ИВАНОВ Руслан Иванович ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан кийиһипитигэр Наталья Руслановнаба, кэргэнигэр Лена Егоровнаба, биригэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар, оҕолоругар, сиэннэригэр диринг кутурбаммытын тиэрэбит. Ньурбаттан Кузьминнар, Казытан Вафиннар.

Тапталлаах убайыт, таайыт ИВАНОВ Руслан Иванович ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Лена Егоровнаба, оҕолоругар, сиэннэригэр диринг кутурбаммытын тиэрэбит. Быраата Коля, балта Люда, балтылара, быраата, сиэн бырааттара, балта.

Бары убаастыыр, ытыктыыр убайыт ИВАНОВ Руслан Иванович ыарахан ыарыттан олохтон барытынан кэргэнигэр Елена Егоровнаба, оҕолоругар, сиэннэригэр, бука бары чугас аймактарыгар диринг кутурбаммытын холбуубут. Корякиннар, Федоровтар.

Убаастыыр кийиһипитигэр Наташаба, сыбааппытыгар Васяба, оҕолоругар, биригэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар, сиэннэригэр тапталлаах аҕалара, эһэлэрэ, убай-дара, Убайан олохтооҕо ИВАНОВ Руслан Иванович ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан диринг кутурбаммытын тиэрэбит. Дьокуускайтан Шадриннар, Пестеревтар, Кузьминнар.

Убаастабыллаах күтүөппүт, Убайан олохтооҕо, лесопуун тэрилтэтигэр өр сыл үтүө суобастаахтык үлэлэббит ИВАНОВ Руслан Иванович ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан балтыбытыгар, кэргэнигэр Лена Егоровнаба, оҕолоругар, биригэ төрөөбүттэригэр диринг кутурбаммытын тиэрэбит. Александр, Антонина Семеновтар, Чаппандаттан Семенов Владимир дьэ кэргэннэрэ.

Убаастыыр биригэ үлэһит кэллигэбит, Убайан олохтооҕо ИВАНОВ Руслан Иванович ыарахан ыарыттан ыалдынан өлбүтүнэн кэргэнигэр Лена Егоровнаба, балтыгар Людмила Ивановнаба, быраатыгар Николай Ивановнаба, быраатыгар Николай Ивановичка, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймактарыгар диринг кутурбаммытын тиэрэбит. Үлэһит сылдыбыт лесопуун кэллигэбит.

Социальной харалта управлениета уонна профкома, үлэһиттэригэр Лена Егоровна Семеноваба тапталлаах кэргэнэ, оҕолоругар аҕалара

ИВАНОВ Руслан Иванович ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитинэн диринг кутурбаммытын биллэрэбит. Социальной харалта управлениета, профкома.

Убаастыыр социальной үлэһипит Лена Егоровнаба, урут СХТ-га биригэ үлэлэбит табаарыһым Иван Иванов уола ИВАНОВ Руслан Иванович ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Лена Егоровнаба, оҕолоругар, сиэннэригэр, балтыгар Крыжановская Людмила Ивановнаба, быраатыгар хомолтобутун биллэрэбит. М.Ф., Ф.Ф. Сивцевалар, Арамаан, А.М. Осиповтар.

Биригэ үлэһипит кэллигэбит ИВАНОВ Руслан Иванович ыарахан ыарыттан билиги кэксэбиттэн туораабытынан кэргэнигэр Лена Егоровнаба, кыргыттарыгар, күтүөттэригэр, сиэннэригэр уонна биригэ төрөөбүттэригэр диринг кутурбаммытын тиэрэбит. "Родничок" детсад кэллигэбит уонна профкома.

Убаастыыр дьоммут Лилия Петровнаба, кэргэнигэр, оҕолоругар уонна биригэ төрөөбүттэригэр тапталлаах бырааттара, убайдара ПЕТРОВ Олег Петрович соһумардык өлбүтүнэн диринг кутурбаммытын тиэрэбит. Егоровтар дьэ кэргэнтэрэ.

Саха Сирин үөрэһириттэн туйгуна, өр сылларга учууталынан үлэһитим ТИМОФЕЕВ Том Семенович бу дьыл кулун тутар 1 күнүгэр хомолтоохтук олохтон туораабытынан кийи аймактарыгар диринг кутурбаммытын тиэрэбит. Үөрэһирин управлениетын администрацията, профсоюзун кэмтитэтэ.

Биригэ үлэһипит кэллигэбитигэр Прокопьева Ньургуяалана Вячеславовна уонна кийи дьэ кэргэнигэр тапталлаах аҕалара, эһэлэрэ ФИЛИППОВ Вячеслав Николаевич олохтон туораабытынан диринг кутурбаммытын тиэрэбит. "Ньурба-АЛРОСА" аһаҕас акционернай уопсастыба кэллигэбит.

Кылаабынай редактор Дорозьева Л.К.

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационной технологиялар уонна массабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 19.03.2012 с. регистрацияламмыта.

ПИ № ТУ 14-0240

Издатель: Саха республикатын "Ньурба удуһун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыаттара" Автономнай тэрилтэ

Редакция, издатель, типография аалдырыһа: Ньурба к. Ленин ул., 37. Хаһыат сэрэдэбэ, субуотаба тахсар.

Телефоннар: Редактор-директор - 2-33-32. Компьютернай отдел - 2-32-65. e-mail: redakcia06@mail.ru,

Индекс: 54880 Тираж 1670. Сьяаната - 20 солк. Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графига 16 ч. Бэрилинэ 16 ч. 06.03.2015 с.

ХАҢЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢЫАТА

НЬУРБА

12+

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

Аан дойдутаагы дьахталлар күннэригэр!

Ийэбэ оҕото

Ийэбэ оҕото -
Айыһыт илдьитэ
Тобус үй тухары
Түһүн анныгар
бизбэйдээн
Көмүс нээкэ уйалаан
Илдэ сылдьар үөрүүтэ,
эрэйэ.

Ийэбэ оҕото -
Хаанын эргирэ,
Сүрэгин тэбиитэ
Хаан-уруу киһитэ.

Ийэбэ оҕото -
Санаатын кыната
Сып-сырдык санаатын
Тырымнас сьдыайа.

Ийэбэ оҕото -
Танара бизрбит
Кэрэ бэлэбэ.

Ийэбэ оҕото -
Кэскили кэнгэтэр
Кэнэбэс ыччата,
Олобун салгыта
Удьуорун тардыта.

Ийэбэ оҕото -
Олобун уһатар
Ураты киһитэ,
Үөрүүтэ-көтүүтэ,
Инники эрэлэ.

Ийэбэ оҕото -
Халлаанга умайар
Тырыһыгар сулуһа
Бйа-күнэ, күөрэгэйэ,
Сир сымэбэ-киргэлэ.

Ийэбэ оҕото -

Кыаммат кырдыар
саастарга
Өйөбүл буолар тирэбэ
Тумус туттар
көмүскүүр
Дурда-хахха киһитэ.

Оҕоҕо Ийэ диэн

Оҕоҕо Ийэ диэн
Эмсэхтиир илгэтэ,
Сылааска, сырдыкка
Сыһыарар киһитэ.

Оҕоҕо Ийэ диэн
Эйэбэс эйгэтэ,
Күннэри-түүннэри
Күүттэрэр киһитэ.

Оҕоҕо Ийэ диэн
Күннэбэ күндүтэ
Үтүөбэ үөрэтэр
Кэрэмэс киһитэ.

Оҕоҕо Ийэ диэн
Көмүскэс изиитэ
Бу сиргэ баар эрэ
Киэн туттар киһитэ.

Оҕоҕо Ийэ диэн
Олоххо сирдьитэ,
Кэскилгэ бизгэтэр
Күн тэнэ киһитэ.

14.02.2004 с.

Ольга СОФРОНОВА.

Күндү Ньурба улууһун дьахталлара!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Түмэнин сиргэ сыһыанна-
һыларга, айылҕа ресурстарыгар уонна экологияга сис
кэммитиэтин уонна тус бэйэм ааптыттан саас кэлиити-
нэн уонна кулун тутар 8 күнүбү сааскы кэрэ бырааһын-
һыгынан саамай сылаас уонна истинг эбүрдэни тутун!

Бу күн хас биридди дьыбэ биһиги, эр дьоннор, ийэлэр-
битин уонна балтыларбытын-эдьийдэрбитин, кэргэт-
тэрбитин уонна кыргыттарбытын эбүрдэлибит, Дьах-
тары айхаллыбыт! Бары саамай бастыһын уонна үтүө-
түн: нарын-намчы быһыһыны, дьыбэ сылааһын, кэрэни, эрэл-
лэх буолууну эһигини кытта ситимниһибит.

Эһиги олоххутугар сырдык күннэр төһө кыалларынан
элбэх буолалларыгар баҕарарбын. Эһигини мэлдьи күндү, чу-
гас, таптыыр дьонгут эрэ тулалаатыннар. Оҕолоргут
ситиһиллэринэн, эр дьоннор болҕомтолорунан Эһигини
үөртүннэр.

Бу кэлбит саас Эһигэ санатыйы сабаланытынан
уонна үчүгэй уларыһылар үтүө бэлэлиэринэн буолуохтун!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Түмэнин сиргэ
сыһыаннаһыларга, айылҕа ресурстарыгар уонна
экологияга сис кэммитиэтин бэрэсэдэтэлэ
В.М.ПРОКОПЬЕВ.

Дорогие женщины!

Сердечно, от всей души поздравляю вас с Междуна-
родным женским днем!

Для многих из нас настоящая весна начинается именно
8 марта - в день, когда на календаре самый светлый и
жизнеутверждающий праздник, посвященный нашим
дорогим и любимым женщинам. В канун 8 марта самые
добрые слова благодарности адресованы вам - нашим ма-
мам, женам, сестрам и дочерям.

Именно вы, милые женщины, являетесь собой образец
душевной щедрости, красоты и милосердия. Благодаря
вашей особой женской мудрости, трудолюбию и энергии
решаются многие насущные проблемы современного об-
щества. Вы демонстрируете большие успехи в самых

разных сферах деятельности - на производстве и в
сельском хозяйстве, в здравоохранении и образовании,
бизнес-структурах и общественной деятельности.
Наравне с сильным полом вы достигаете новых
профессиональных высот, и вместе с тем остаетесь
надежными хранительницами домашнего очага, дарите
близким тепло и заботу, сохраняете привлекательность и
обаяние. Ведь недаром говорят, что в Нюрбинском районе
самые красивые женщины! Пусть и в дальнейшем каждая
жительница нашего района сможет успешно
реализовывать свои способности и богатый творческий
потенциал!

От всей души желаю всем вам любви, счастья, гар-
монии и семейного благополучия! Пусть в вашей жизни бу-
дет как можно больше ярких и радостных дней, а в душе
всегда царит весна!

Глава МР "Нюрбинский район" Б.Н. ПОПОВ.

Дорогие женщины г. Нюрба!

Примите самые сердечные поздравления с замечатель-
ным праздником весны - Международным женским днем 8
Марта!

В этот день мужчины говорят вам самые теплые и са-
мые сокровенные слова - вы их заслужили. Благодаря ва-
шему терпению и мудрости, нам удается преодолевать
попытки и невзгоды.

Именно вы делаете мир добрее и уютнее. Многие из вас
с достоинством исполняют свои профессиональные обя-
занности на работе. И в улучшении нашей жизни, есть ог-
ромная доля вашего труда. В этот весенний день позво-
лите выразить вам слова признательности за вашу чут-
кость и доброту, заботу и внимание, которыми вы щедро
одариваете нас в жизни.

Счастья вам и благополучия, молодости и красоты,
радости и любви!

С уважением,
Глава администрации МО "Город Нюрба"
А.М. ИННОКЕНТЬЕВ.

- СӨ ситэриилээх былааһын отчуота -

Биһирииллэрин биллэрдиэлэр

Ньурба улууһугар кулун тутар 2-5 күннэригэр Саха Өрөспүүбүлүкэтин
ситэриилээх уорганнарын отчуота буолан ааста.

Бөлөх састааба быйыл тосту
уларыйан экэниэмикэ миниисти-
рэ Валерий Максимов салайаач-
чылаах бөлөх Ньурбага үлэлээтэ.
Нэһиликтэргэ отчуот 4 бөлөбү-
нэн араһан барда. Хас бөлөх ах-
сын Ньурба улууһун салайааччы-
лара, бэрэстэбиитэллэрэ сырыт-
тылар.

Бастагы-иккис күн 9-туу нэ-
һилиэккэ уонна кулун тутар 5 кү-
нүгэр Ньурба куоракка отчуоту
онордулар. Маны таһынан, бу
күн нэһилиэк баһылыктара уонна
сир боппуруостарыгар эппиэттээх
испэсэлиистэр кыттыылаах ула-
хан сүбэ мунньах ыытылынна.
Мунньабы сиргэ сыһан департа-
ментын салайааччыта Н.Н. Пахо-
мова илээн-сабалаан бытта. Бы-
рабыталыстыба чилиэттэрэ
улуус дьаһалтатыгар нэһилиэн-
нэни кытары чопчу үлэни ыт-
тылар, бириддиилээн көрсүһүү-
лэргэ 16 киһи кэлэн бэйэлэрин
боппуруостарын быһаарыстылар.

Ситэриилээх былаас уорган-
нарын отчуотугар оройуонга ба-
рыта 1500 киһи кытыына. Хас нэ-
һилиэк ахсын бөлөхтөр салайаач-
чылара чаас ангардаах Бырабы-
-

талыстыба 2014 сыллаабы үлэтин
түмүгүн билиһиннэрдилэр. Саҥа
сүүрэн быһыытынан видеоматы-
рийаалынан онгоһуллубут отчуот
ону туоһулаата. Ньурба дьонун
долгутар боппуруостар киэн ха-
бааннаахтарын ситэриилээх бы-
лаас бэрэстэбиитэллэрэ олус сэн-
гээрдиэлэр. Нэһилиэк, оройуон
быһаарар туруорсуулар лаппа
аһыйабыттара көһүннэ. Сүрүн-
нээн, кэпсэтии өрөспүүбүлүкэбэ
ытыгылар бырайыактар, дьаһал-
лар, үлэлэр тула барда. Элбэх боп-
пуруос, туруорсуу кирирдэ.

Хас нэһилиэк ахсын уот боп-
пуруоһа сытыгыттык турда. Олох-
тоохтору уруккуттан долгутар үр-
дүк күүрүүлээх уот ситимэ Ньур-
бага хаһан тийэн кэлэрин ыйы-
таластылар, улуус иһигэр уот ли-
нията саахалланар туруктаабын
бэлиэтээтилэр. Дьыэлэрин уотун
ан ититиһи холбоһонуну күүскэ
туруорустулар. Экэниэмикэ ми-
ниистирэ Валерий Максимов бө-
лөбүн улуус баһылыга Борис По-
пов арыалаата. Бу бөлөххө ЗЭС
генеральной дириэктэрэ И.В. За-
бегин маннайгы күн Хорулаба
уонна Маарга сылдыһыта. Уоту

дьаһайар тус салайааччы олус
оруннаах эппиэттэри бу боппу-
руостарга биэргэлээтэ. Үрдүк күү-
рүүлээх уот ситимэ Ньурбага кэл-
лэр боппуруоһун 2017 сылга диэ-
ри ханнык да федеральной инвес-
тиционнай бырайыакка кирибэ-
тэбин да үрдүнэн, өрөспүүбүлүкэ
үрдүкү салалтата, "Якутскэнерго",
улуус салалтата ситимин быспака
күүскэ туруорса сылдьалларын
эттэ.

Бу кэмнэргэ улуус иһинэҕи
уот ситимин реконструкциятын
уонна санаттан тутуутун боппу-
руостарыгар күүскэ үлэлэһэ сыл-
дыбыт диэн бэлиэтээтэ. Улахан
үбү эрэйэр үлэни онгоруо
"Якутскэнерго" сөбүлэнин биэр-
эн, бырайыактааһын үлэтин са-
балаабытын кэпсээтэ. Былырын
Иркутскай куораттан, соторутаа-
быта Красноярскайтан быра-
йыактыыр дьон кэлэн улууска
үлэлээн бастагы сүрүн даннайда-
рын хомуйбуттар. Үлэ салҕанар.
Ньурба улууһун уотун кыамтата
бүтэһик тиһигэр тийэн турарын
эттэ, ол да буоллар нэһиликтэргэ
чопчу үлэни онгоруо, быыс-хайа-
бас булан 2014 сылга сайаапка-
лаах ыаллары уотунан ититиһи
холбуу сатыаһыт диэтэ.

Нэһилиэк олохтоохторугар
көрдөһүү быһыытынан этии кил-
лэрдэ, уот баһанатын уларытыыга
баһана бэлэмнэн биэрдэхтэринэ

атыылаһахтарын биллэрдэ уон-
на биригээдэ тэринэн уот линия-
тын бырасыакаларын маһын кэр-
дэн көмөлөһөллөрө наадалаабын
эттэ. Хамаһтарын уот тэрилтэ
бүтүүн уйуноу диэтэ. Олохтоох
салайыһы уорганнарын кытары
сөбүлэн түһэрсэргэ бэлэмнэн бил-
лэрдэ. ЗЭС өрөспүүбүлүкэ үрдү-
нэн уот трансформатордарын
уларытар үлэтин чэрчитинэн 45
устука трансформатор кэлбитит-
тэн 26-та Ньурба оройуонугар
анамытын нэһилиэннэ сэргии
иһиттэ.

Маны таһынан улуус олох-
тоохтору тыа хаһаайыстыбатын
сайыннары, сир, ЖКХ, суол
онгоруутун, үөрэбири, доруобуйа
харыстабылын боппуруостарын
күүскэ туруорустулар. Саҥа тутуу-
лар боппуруостарыгар Валерий
Максимов быйыгыттан саҥа
эбийиэк тутуутугар өрөспүүбүлү-
кэ бүддьүөтүгэр үп-харчы көрүл-
лүбүтэбин, улахан таһымнаах тэ-
рээһиннэр үбүлээһиннэрэ биллэ
аччаан турарын, салаа ахсын оп-
тимизация үлэтэ барыахтаабын
бэлиэтээтэ. Нэһиликтэргэ да,
Ньурба куоракка да сибээс боп-
пуруостара күүскэ турдулар. Суо-
табай сибээс, интернет сибээһэ
мөлтөбүн миниистир сөбүлэһэр.
Өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн оптово-
локоннай сибээс ситимэ тардыл-
ла турарын кэпсээтэ, 2017 сылга

Мириинэйи уонна Дьокуускай
куораты ситимниир линия Ньур-
банан аһан түмүктэниэхтээх
диэтэ. Ол кэмнэ диэри баар сибээс
линиятын күүһүрдүү үлэтэ
барыахтаабын кэпсээтэ.

Бырабытыталыстыба чилиэт-
тэрэ олохтоохтортон кирибит
этиилэри олус сэргээн иһиттилэр,
оруннаах, киэн хабааннаах кө-
рүүлэрдээх дьон элбэбин бэлиэ-
тээтилэр. Саҥа сокуоннары кил-
лэриигэ, уларытыыга тийэ кэл-
сэтиилэр, этиилэр кирибитэрин
биһирээтилэр. Ньурба дьонно күн-
нэҕи боппуруостарынан буол-
бакка, инники сайдыыга, хаачы-
стыбага болҕомто ууран таһым-
наах кэпсэтиилэри нэһилиэк ах-
сын таһаардылар. Түмүккэ, СӨ
ситэриилээх былаас уорганнарын
үлэтин биһирииллэрин биллэр-
дилэр.

Отчуот кэмигэр бөлөх бэрэс-
тэбиитэллэрэ хас бириддиилэрэ
эппиэттээх салааларын ахсын
туспа бырагырааммалаах үлэлээ-
тилэр. Элбэх эбийиэктэринэн сы-
рыттылар, үлэни миэстэтигэр би-
листилэр, туһааннаах мунньахтар-
ы, сөбүлэһиллэри ыттылар.
Онон, бары өттүнэн туһалаах үлэ
түмүктээх, быһаарынылаах буо-
ларын эрэйиллэр.

"Ньурба оройуона" МО
пресс-сулуспата.

-СӨ ситэриилээх былааһын отчуота -

"Туруорсубут боппуроскутун быһаарсыахпыт"

Өр күүппүт дьоннорбут кулун тутар 3 күнүгэр Хатыыга тийэн кэллилэр: Саха Сириин Правительствотыттан - бөлөх салайааччыта Баай-дуол уонна сир сыһаннаһыларын министириин бастакы солбуйааччыта Местников Сергей Васильевич, Тҕа хаһайыстыбатын департаментыттан Герасимов Алексей Петрович, Доруобуйа харыстабылын министрствотыттан Павлова Татьяна Юрьевна, Спорт министрствотыттан Неустроев Александр Дмитриевич, оройун салалтатыттан баһылык I солбуйааччыта Васильев Иннокентий Алексеевич, улуустаабы тҕа хаһайыстыбатын департаментыттан Самсонов Павел Семенович, кылаабынай врач Андреева Александра Николаевна.

Угэс быһыытынан бөлөх салайааччыта 2014 сылга Саха сиригэр ытыллыбыт үлэни кэпсээтэ, ону сэргэ документальнай киинэ көһүннэ. Көрдөрүүлэр эмиэ, абыһах бырыһанынан да буоллар, тупсубуттар.

Сылтан сыл аайы дьон-норуот биир ис хоһоонноох ыйытыыны биэрэллэрэ, сылын аайы таарыйылар боппуростар туолбаттарын туоһулуудлар. Онно "Москва биирдэ тутуллубата" диир сөптөөх хоруй дуо? Куһаҕан суол, урдук күүрүүлээх уот линията, холуһаны дулбатын астаран оноруу, иһэр ыраас уу, хамнас, пенсия, араас субсидия, медполис, сибээс онтон да атын боппуростар бэрилиннилэр. 77 саастаах нэһилиэк кырдыаһа, сиэнигэр өйөтөн кэлбит бастакы группалаах инбэлиит Егоров Иван Иванович былырынҕы отчуот кэмигэр биэрбит боппуросуоттар эдэр ычат уонна дьэ кэргэн политикаһын министириин I солбуйааччыта Семенов Гаврил Иннокентьевич, билэн баран эппиэттиэх

буолбутун ирдэстэ.

Правительство чилиэннэрин былырынҕы сырылырыттан дьон-норуот астыммататын хаһыаттартан ааҕан билэбит. Быһылгы да отчуот кэмигэр уугахаарга кириэн кэпсэтии, өйдөспөт буолуу түгэннэрэ тахса сырыттылар. Кэпсэтиилэр тҕа хаһайыстыбатын, тҕа ыалын олоһун тула бардылар. ыраах олоһорбут охсуулаабын, онно эбии саас, сайын, күһүн суолбут суоҕа атаһырын эттилэр. Төһө эмэ гравий, базальт баарын үрдүнэн үлэ барбатыттан сонньуйаллар. Тыл эппит дьон үкэс Правительство үлэтигэр астыммататын эмиэ эттэ.

Хомойуох иһин, былырын дьаһалта баһылыга Егоров Иван Васильевич туруорсубут түөрт боппуросуоттан (иһэр уу, хотуһа, суол, киин иттигигэр холбоһун) үһүн эмиэ (эмиэ дииргэ тийэбин) хатылаатыбыт. Киин иттигигэр быһыл күһүн түөрт ыал холбомута. Бу сылга ол үлэ салгыы ытыллара былаанналар.

Тҕа хаһайыстыбатын департаментын үлэнигэр Алексей Петрович: "Туруорсубут боппуросуоттарытын үлэлэниэхпит. Эһиилги отчуотка бу састаап кэлэрин ситиһэ сатыахпыт. Оччобуна эрэ, үлэнэн эппиэттэһии көдүүһэ кэстүбэ. Бу ыарахан кэмгэ, бэйэбитин бэйэбит бородуктанан хаачынар кэммитигэр, өйдөһөн-өйөһөн, харыстаһан үлэлиэхтээхпит." - диэтэ.

Бөлөх салайааччыта Местников С.В.: "Туруорсар боппуроскутун барытын докумуонунан көрдөөн. Бырайыакта суруйун. Оччобуна Правительство өйүүр. Правительство тугу да аккаастаабат. Үлэ барыта кытыы сиртэн сабаланахтаах." - диэтэ.

Мирослава ИВАНОВА,
Мэнгэдьк.

Биһирииллэрин биллэрдилэр

Кулун тутар 5 к. Ньурба к. Н.И.Харитононов аатынан "Кыталык" КД-гар СӨ экэниэмикэҕэ министир В.И.Максимов салайааччылаах СӨ бырабытталыстыбатын оробуочай биригээдэтэ куорат олохтоохторун иннигэр отчуоттаата. Нэһиликтэргэ үлэ-лээбит бөлөхтөр салайааччылары, баайга-дуолга уонна сиргэ сыһаннаһыларга министир I солбуйааччыта С.В.Местников, архитектура уонна тутуу комплексын министириин солбуйааччыта М.Н.Керемьясов, үп министириин солбуйааччыта Т.М.Осипова, Ил Түмэн дьокутааттара В.М.Прокопьев, И.Д.Васильев уо.д.а. кытыннылар.

Министир иһитиннэрииттэн уонна ыйытыктарга тустаах салайааччылар хоруйдарыттан быһа тардан улууспутугар сыһаннаахха тохтуур наадалаах. Ол курдук, Валерий Иванович эппитинэн, өрөспүүбүлүкэ салалтата Уһук Илини уонна Забайкальыны

сайыннары федеральной бырагырааматыгар 4 эбийиэги киллэргэ туруорсар, онно бастакынан Ньурба диэри ВЛ-220 кВ тутуу сылдыар. Кириисис буолбутунан сибээстэн, үбүлээһин сарбыллар, ол эрээри 2 хайысха уларыйбакка оннунан хаалар: 2017 с. диэри оҕо саадтары тутан оҕолору үөрэх иннинэҕи үөрэх тэрилтэлэринэн толору хабыы уонна дьонун саахаллар туруктаах дьэилэртэн көһөрүү. Манна даҕатан эттэххэ, Ньурба куоракка олоһор дьэилэри тутууга улахан хамсааһын тахсыбыта бэлиэтэнэр.

Тутууга саҕаламмыт уонна олохтоох бүддьүөттэртэн ирээттэһэн үбүлээһиннээх федеральной бырагыраамаҕа кирибит эбийиэктэр Инвестиционной бырагырааманан салгыы тутуллаллар. 2015-2016 сс. саҕа эбийиэктэри тутуу саҕаланыта былааннамаат. Чуолаан бу Ньурба куоракка туруорсулар балыыһа комплек-

сын иккис учаратын, драмтеатр, музей дьэилэригэр сыһаннаах. Сорох эбийиэктэр "Мин Саха сирэ - 21 үйэбэ" Утүө дьыала хамсааһын чэрчитинэн тутуллохтара: Малдыабагар 35 миэстэлээх оҕо саада, Ньурба куоракка "Убайаан" култуура киинэ, Дьаарханга култуура-спорт комплекса уо.д.а. АЛРОСА АК 1%-наах акциятыттан кириэр дивидент харчытын суотугар 2015 сылтан Ньурба к. стадиона уонна Күндээдэ оскуолата, 2017 с. Ньурба к. 150 миэстэлээх оскуола тутулуохтара. Бу үп билигин бүддьүөт дохуоттаах чааһыгар аабыллыбат, өрөспүүбүлүкэттэн көрүллэр субвенция, субсидия көбүрүтүлүбэт. Марха муостатын тутууга быһыл 527 мөл. солк. суумалаах үлэ барыахтаах. Үлэбэ 2017 с. кириэрэ былаанналар. Ньурба пуордун көтөр-түһэр балаһатын кытаанах бүрүөһүнэн онорууга федеральной бүддьүөттэн 3 млрд. 373 мөл. солк. көрүллэн сылдыар, үлэ-тэ быйыл сабаланан баран 2017 с. түмүктэниэхтээх. Чуукаар суолугар Куоначчаан урбэҕэр понтон муостата бэриллбит. Гаастааһын үлэ-тэ "Газпром" тэрилтэттэн тутулуутаах.

Отчуотка элбэх ыйытылар, туруорсулар киридилэр. Үксүлэрин ис хоһооно уларыйбат: Ньурба куоракка үлэ-тэ кэлиитэ, эбийиэктэри тутуу, 10%-наах "АЛРОСА-Ньурба" ААУо акциялара, "сэрии тулаахтаах" анал статуһу олохтоон чэпчэтиилэри көрүү уо.д.а.

Түмүккэ Ньурба к. олохтоохторо өрөспүүбүлүкэ ситэриилээх былааһын үлэтин биһирииллэрин биллэрдилэр.

Геннадий АНТОНОВ.

- Иһирэх тылынан -

Үтүөлээх үлэһит, саталлаах салайааччы

Кини убаастыыр ытык-мааны киһитэ, дьон сөбүлүүр, сүрүбэр киллэрэр үлэһит былыр-былыргыттан уос номоҕор кириэн, киһиттэн киһиэхэ үтүө холобор буолан тарбанар. Манньык киһиэхэ тардыһан, дьон кини курдук эбэтэр киһиэхэ маарынныыр баҕа санаанан салайтаран үлэтир-хамсыыр. Ол эрээри, биир киһи ураты буочара, айымнылаах үлэ-тэ олоххо хаһан да хатыламмаат. Биир оннук киһинэн Ньурба улуунун Хатыы орто оскуолатын дириэктэрэ, саха тылын, литературатын учуутала, үлэ бэтэрээнэ, РСФСР үөрэҕириитин туйгуна, СӨ үөрэҕириитин бочуоттаах үлэһитэ, "Гражданский килбиэн", "Учууталга махта" онтон да атын үтүмэн үлэ түмүгүн туоһулуур бэлиэтэр хаһаайыннара, нэһилиэк бочуоттаах олохтооҕо Семенова Анастасия Семеновна буолар.

Быйыл 2015 сылга Хатыы орто оскуолата 85 сааһын бэлиэтээри сылдыар. Мантан аллара Анастасия Семеновна бэйэтин ахтыытын туһанан, кылгастык, салайааччы быһыытынан үлэтин-хамнаһын сырдатан, эдэр салайааччыга, үүнэр көлүөнэбэ тухор эрэ туһалаабы сахтар дьон толкуйтан суруйарга холонобут.

Анастасия Семеновна Афа дойдунан сэрэитэ үгэннээн турдабына, 1943 сыллаахха, кулун тутарга төрөөбүт. Төһө да бастакы күүтүүлээх оҕо буолбутун иһин, оччотооҕу кыһарбанаах кэмнэргэ, ыал үкэс инчэбэй тирбэбэ быстыбатынан олоһор кэмнэригэр, бары кыһалҕаны барытын этинэн-хаанынан билэн улааппыта. Ол курдук, сэрии ыарахан кэмэ, онтон сэрииттэн алдыаммыты чөлүгэр түһэри тухор баар кытыы кыра сирдэри, хас биридии дьэ кэргэни хаһан, дойдун үрдүнэн күргүмнээхтик уонна булгуччулаахтык барбыт үлэ-тэ-хамнаһа. Дьэ, кырдык да, олох саамай мүччүргэннээх сыллара.

Анастасия Семеновна түөрт оҕолоох ыал улахан кыһа буолан, кыра эрдэбиттэн бырааттарын көрөн-харайан, көмүскэһэн, бөбөйдөөн улаатыннарсыбыт киһи. Оҕо сааһын, оскуолаҕа үөрэммит кэмнэрин, биригэр үөрэммит оҕолорун, үөрөспүт учууталларын бүтүүн сырдаан, сылаан-һыйан олоһор бэрт иһирэхтик, ис сүрүбүттэн махталлаахтык ахтар-саныыр. Бу кэмгэ оҕолор тымныыны, ачыгы кыра саастарыттан билбит, көрбүт буолан ордук тулуурдаах, олоххо, кэрэбэ тардыһыылара күүстээх буоллаҕа дьон сөбө эрэ саныыбыт.

1962 сыллаахха оскуоланы бүтэрэн, сорохторо комсомольскай путевканын производствого үлэли, сорохторо үрдүк үөрэххэ көнүл сурук ылан үөрэнэ, сорохторо аармыйаҕа сулуспалы тус-туппа тарбаспыттар. 1962 сыллаахха

Ленинскэй оройуон онус кылааһын бүтэрээччилэр слеттара ытыллыбыт. Бу слетка Анастасия Семеновна эмиэ сылдьыбыт. Слет сүһүнэ Орджоникидзевак оройуонтан кэлбит Олесов Игорь ыныгырытын дүүллэһии буолбут. 1961 сыллаахха Булгуннахтаах орто оскуолатын бүтэрээччилэр өрөспүүбүлүкэ үөрэнээччилэригэр тҕа сиригэр тахсан үлэтиригэр ыныгырыттарын өйөөбүттэр. Онон оскуоланы бүтэрээччилэр үксүлэрэ, ол иһигэр Анастасия Семеновна, "Степан Васильев" аатынан холкуоска үлэли хаалбыттар.

Дьэ, илии үлэтигэр миккилли, кыайбаккын да кыайа, көтөхпөккүн да көтөбө, сатаабаккын да сатыы сатыыр итти сыйлаах холкуос ферматыгар үлэ оскуоланы саҕа бүтэрбит оҕолору буһарыта-хатарбыта, элбэххэ үөрөспүтэ. Онон "Оскуола - производствого - үрдүк үөрэх" дьин ыныгырыны аан бастаан сабаласпыт киһинэн биһиги оскуолабыт салайааччыта Анастасия Семеновна Семенова дьин киэн тутта ааттыахпытын сөп.

Онтон 1962 сыллаахха оччоттон билиигэ-көрүүгэ тардыһымтыа, сырдык ыраалаах эдэркээн Настя кыыс Саха государственнай университет филологическай факультетын саха салаатыгар үөрэнэ кириэр. Манна үөрэнэр кэмигэр элбэх үтүө дьоннуун, киэн дириг билиилээх учууталлардыын, Саха саарыннара дэнэр дьоннордуун алтыспыта, билсибитэ. Билиини-көрүүнү толору

ылан, биэс сыл устата үөрэнэн бүтэрэн, учуутал буолар баҕа санаатын толорон, Орджоникидзевак оройуонга Сиинэ орто оскуолатыгар саха тылын, литературатын учууталынан ананан үлэ-лээбитэ. Анастасия Семеновна Сиинэбэ үлэ-лээбит сылларын олоһун биир кэрэ кэмнэн ааҕар. Ол кэмниттэн дойдутугар Хатыыга детсад сэбиэдиссэинэн, онтон 1978 сылтан саҕалаан оскуола дириэктэринэн күн бүгүнгэ диэри үлэли-хамсыы, бара-кэлэ, оскуола туһа дьин, хас биридии үлэ-тэ кыһалҕатыгар кыһаллан, кэпсэтэ-ипсэтэ, айа-тута сылдырыттан үөрөбит уонна махтанабыт.

Анастасия Семеновна үлэлири кэмигэр дойдунан бары оскуолатыгар сылтан сыл уларыйыы-тэлэрийи элбэхтик бардаҕа. Ол курдук, кылаастар эбиллиилэрэ, предметтэр уларыйыылара, саҕа оскуола тутууга, кириитэ, онтон да атын үөрэх, иттии, хаһаайыстыба араас боппуросуоттара Хатыы да оскуолатын тумнубатаҕа чуолкай. Маны барытын ситэрэ, тэри-йэ, сөптөөхтүк дьаһайа, ирдии, хомуна уонна хонтуроолуу охсор талаан киһиэхэ эрэ бэриллбит.

Оскуола олох хаамытынан кытта тэнгэ хардылыгырыгар салайааччы сүгкэн оруоллаах. Анастасия Семеновна Үөрэҕириин саҕа сүүрэннэрин көхтөөхтүк киллэрбит, бөбө уонна туруктаах үлэти кэлэктиби тэрийэн, сүү-мэрдээн, чочуйан таһаарбыт, улууска да, өрөспүүбүлүкэбэ да тарбахха баттанар биир ытыкта-быллаах салайааччы. Кини сала-

йар кэлэктибэ айымнылаах, саһаттан саҕа сүүрээни көрдүүр, үөрэтии араас ньыматын баһылы сатыыр учууталларынан толору.

Кини көбүлээһининэн, өйө-бүлүнэн, оскуола улуус, өрөспүү-бүлүкэ, Араассыйа уонна Аан дойдунан таһымыгар ытыллар араас куонкурустар, күрэхтэр призердара, дипломаннара, лауреаттара буолулар. Оскуола иитэр-үөрэтэр үлэтин уопута сылтан сыл кэһэн, сайдан, семинарынан, көрүүнэн, быстапканан тарбанан иһэр. Бу барыта Анастасия Семеновна ситимин быспакаа ирдэбиллээх уонна сыраалаах, ардыгар олус үөрүүлээх, ардыгар хомойон, курутууан да ылардаах үлэтин түмүгэ.

Оскуолаҕа саҕа ирдэбилгэ эппиэттир кабинеттар толору хааччылыылаах үлэли тураллар. Хас биридии үөрэнээччи оскуоланы бүтэрээччи портретыгар дылуһар, дьобурун арыларыгар кыһын толору туһанар усулуобуйа салайааччы көмөтүнэн олохтоно-ро саарбаҕа суох.

Анастасия Семеновна биир улахан уонна кэскиллээх ситиһитинэн 2013-2014 үөрэх сылыгар оскуола агропрофилированнай статуһу ылбыта буолар. Билигин кэмгэ оскуола бу хайысханан сыал-сорук туруорунан, тиһигин быспакаа былааннаахтык үлэли сылдыар.

Түгэнинэн туһанан, убаастыыр күндү киһибитин, Анастасия Семеновнаны, кэлэн иһэр төрөөбүт күнүнэн уонна Аан дойдунан дьахталларын күнүнэн итти-тик-истинник эбэрдэлибит! Баҕарабыт киһиэхэ уонна кини дьэ кэргэнигэр чэгиэн доруобуйаны, этэнгэ буолууну, дылу-соргуну! Күндү ытык-мааны киһибит Анастасия Семеновна, куруук манньык үлэ үөһүгэр сэргэ сылдьан, сүбэли-амалы, көх-нэм буола сылдыаргар баҕарабыт!

Оскуола кэлэктибэ.

– Литература сыла –

Ахтылбан кустуга буоламмын...

Владимир Литвиновы үгүс киһи педагог, музыкант, ырыаһыт быһыытынан билинэн ылыммыттарга ыраатта. Өссө: спортсмен, булчут... Дойдугар, дыонугар бигэ бэринилээх патриот, аһара сэмэй, үрдүк өйдөбүллээх, ис културалаах дынгнээх интеллигент, киэн көбүстээх сыгыары сымнаҕас киһи мааныта. Быһата, бары өртүнэн кэрэ киһи...

Аны, биһиги атаспыт, дыонун доҕорбут: хомоһой хохонһут эбит. Дьобус хомуруннуугар айар дьобурун кылаан кырыылар кестөн, биллэн аһаллар. Хохон уран утума угуя сизтэн ис эйгэтигэр иһирэхтик ыгырар...

Владимир Владимирович Аар Айылбаны таптыыра, киэн дуолу, ырааһы, чөлгэни ийэ кутунан имэрийэ кууһара хохоннорун устар утумугар кестө-биллэ сылдылар:

"Сага хаарга, ыраас хаарга
Тахсан хааман, хамсанан,
Чэбдигирэн, чэмэлийэн,
Сага куну көрсүбүөн!"
("Сага хаар").

Хас строка хаамыта хараха кестөр гына ураннык хохуллар:

"Кыһынгы кубалан халлаантан
Кыраһа хаар кыыдамныыр,
Киэрэн эрэр кун уота
Тыа быһынан кылаамныыр".
("Кыһынгы кестүүлэр").

Эбэтэр:

"Аһар тыаллыын аргыстанан
Айан айыы чычыахтарга
Кыра хаарды кылаантан
Кун кулумэр сүтүүлэр".
("Тулуктар").

Күндүттэн күндүтүк саныыр күөх дуолун өрүкүйэ таптыгырын, үтүө-үрдүк баҕатынан бар дыонун манньытын баҕарарын астына ааҕабыт:

"Баҕардым, күөрэгэй буолуоххун,
Өрүүтүн бу курдук көтүөххүн.
Дьырылыыр ырыабын дыэрэтэн,
Бар дьоммун манньыта туйуоххун".
("Күөрэгэй буоламмын").

Эдэр сааһыгар булка элбэхтик сылдыбыт буолан дыыл-күн уларыытынан хохонугар холбуур түгэннэрэ кестөн, биллэн аһаллар. Саас кэлиитин хохуйарыгар сыһы сылгыларын санатар строкаларынан холобурдаан ойуулуур:

"Тостор тону, хомурабы
Тобу хаан туораабыт,
Сылгы үөрэ сыламанан Нухарыйа
нуктаабыт".

("Саас кэлэ").

Владимир Владимирович хохоннор тутатына өйдөнүмтүө, сүргэни көтөбөр иһирэх, истин тыллаахтар. Ол эрэн, Таптал туһунан строкаларга кэргэнигэр: оҕолорун ийэлэригэр, сизэнэрин эбэлэригэр 60-ча сыл педагогикаҕа олобун анаабыт Евдокия Егоровнаҕа сүрэбин сүмэтинэн сүүрдүбүт бэлэхтэрэ уран уолугу сылааһынан сымна-таллар. Соҕотох икки строфаттан хайдах-таах дириг иэйии, үйэлээх таптал угууттуу устубутун долгуйа, манньыа ылынабыт:

"Устар уһун олохпор,
Эйигин эрэ таптаатым.
Олох дьолун, үөрүүтүн
Эн миэхэ бэлэхтээтиң...
Мин ырыабын ылыыбын
Эйиэхэ эрэ анааммын.
Үйэлээх бигэ тапталбар,
Эрэллээх, эйбэс кэргэммэр".
("Истий дуу, ырыабын").

Владимир Владимирович, Евдокия Егоровна Литвиновтар тустарынан ааҕааччыны астыннарар суруйуу наада этэ даҕаны, сааһыран мин өттүбүттэн кыаллыбат анаарданна. Володя бэйэтэ даҕаны: "Тэни-тэ сатаама, бэргээн энин хаалыан", - диин аһара амарахтык эппитин сылаас куппунаан сымнаҕастык иһиттим. Бу быстах бэлиэ-тээһиммиттэн бэйэм даҕаны астымматым. Күн-дыл өрө көтөбөн этэннэ сырытын-нардабына, баҕар, оннук түгэн бэйэтэ тобоһуо.

Үтүө доҕотторум: оҕолоргут, сизэнэргит тапталынан көмүс уйагытын өрүү сылаас сырытыннарарың! Этэннэ буолун!..

Ксенофонт УТКИН,
профессор, суруйааччы,
Дьокуускай к.

Истий дуу, ырыабын

Владимир Литвинов тыла

Мин ырыабын ылыыбын,
Эйиэхэ эрэ анааммын.
Бу дьол, иэйии ырыатын,
Бу таптал истин тылларын.
Хос ырыата:
Тапталлаах кэргэниэм,
Эн истий

Мин ырыам тылларын.

Истий дуу ырыабыр,

Истинник иэйэриң.

Истий,

Эн истий.

Устар уһун олохпор,
Эйигин эрэ таптаатым,
Олох дьолун үөрүүтүн
Эн миэхэ бэлэхтээтиң

Хос ырыата:

Манньык кэрэ тапталы,
Дьылҕам анаан бэлэхтээбит.
Түөрэхпитин олордон
Арчылаабыт, алҕаабыт.

Хос ырыата:

Мин ырыабын ылыыбын,
Эйиэхэ эрэ анааммын.
Үйэлээх, бигэ тапталбар.
Эрэллээх, эйбэс кэргэммэр.

Хос ырыата:

Киэн тутта саныыбын

Улуукан Туймаада

Уйгулаах хоннобор

Дьокуускай куоракка

Олорор дьолбуттан

Олус дьон үөрэбин,

Киэн тутта саныыбын.

Сарсыарда эрдэлээн

Өлүөнэ үрдүнэн

Саҕахтан тахсар күн

Сыдыайы көрсөммүн

Дууһабын угуттаан

Дуоһууу ылабын.

Өлүөнэ эбэкэм

Кынаттаах баалара

Кумахтаах кытыла

Кырылыгы кыыннарын

Кэрэхси көрбүн,

Кэрэтин сөбүбүн.

2014 с.

Иэйи вальса

Нуурал киэнэ алааска

Намыл-намын музыка

Көтөр көмүс дорбоно

Күөх унаарга дыэрэйдэ.

Хос ырыата:

Дьыэрэй, дьыэрэй вальсыт,

Дьыэбэ, тыаба, алааска,

Дьикти нарын иэйиинэн,

Дьыэрэй саха сүрүбэр.

Бу дьол, иэйи вальсыгар

Эн биһикки биэрэбит,

Чэмэлийэ, мичээрэн,

Эргичийэ, тэлээрэн.

Хос ырыата:

Таптал килбик мичээрэ

Харахтарга оонньоото,

Сүрэх симик иэйиитэ

Издэстэрэ тэтэрдэ.

Хос ырыата:

Истин таптал имэнин

Иэйи вальса инэриэ,

Икки сүрэх иэйиитин

Эбэрдэлээн эйэрэиэ.

Хос ырыата:

Иэйи вальса дьыэ аайы

Дьин сахалы дьыэрэйдин,

Саха дьонун ис кутун

Сылаанньыттын, манньыттын.

Хос ырыата:

Таптыыбын төрөөбүт Ньурбабын

Мин кэлиим төрөөбүт дойдубар,

Ньурбакаан өбүгэм сиригэр,

Быһыйдар, күүстээхтэр үөскээбит,

Быйаннаах, өрүү өг Ньурбабар.

Айаным саргылаах аартыгын,

Арылы кустугун арыдан

Дьоннорбун, дойдубун арчылыр

Алгыстаах ырыабын ылыыбын.

Дойдубут бараммат сир байыдаах,

Күөх төлөн уот дэлэй хаһаастаах,

Олонхо, тойуксут дьоннордоох,

Оһуохай бу төрүт түөлбэтэ.

Таптыыбын төрөөбүт Ньурбабын.

Айылбан абылан кэрэтин.

Мин төлөкөм, мин дьолум түстэммит,

Бу Булуум уйгулаах кытылын.

Астабын, санаабыр көрбүн,

Нюрбинка сунумнуу устарын

Сөп-сөрүүн, ып-ыраас уутугар,

Сөтүөлээн сөрүүкүүр саастарбын

Аар-саарга аатыр алмаастаах

Чусовской хорсун геройдаах,

Үүнэргэ-сайдарга кэскиллээх

Үтүө дойду бу - Ньурба!

– Кинигэ долбуура –

Кэрэ аҕаардарга тугу бэлэхтиибит?

чочулан ойуулар. Бу өр сыллаах улахан таптал бары дэгэтэ, түһүүтэ-тахсыта, иэйиитэ-куо-йуута, уяана-хатана, иттигэ-имэ-нэ салгыы хомуһуннаах көңүл хо-нооннорго эргичи ситэн-хотон хохуйулар.

Самаан сайын Үрүн Тунах ыһаабын күөх кырысгар үгүс ыал дьыэ кэргэнинэн сахалы сайбаччы таннан киэрэр үтүө үгэстээх.

Ыһааха кэтэр таҕасытын эрдэттэн дьаһаннаһытына биэрдэ кэмигэр сана былааччыга кэ-тиэхпит. Модельер Светлана Чо-росова "Өбүгэ кэрэтин утумнаан" диин кинигэтигэр аныгылыы муода ирдэбилгэр сөп түбэһин-нэрэн тикпит сахалы тыыннаах таҕастарын киэбэ, хаартыската үгүс кэрэ аҕаардарга бэрт туһа-лаах буолуо. Ааптар сана истэ-нэр дьонго тиги ныматын су-дургу тылынан барытын быһа-ран биэрэр, сиһилии кэпсиир. Итинэн сирдэтэн, ыһаах таҕа-һын, уруу тэринэр эдэр дьон, оҕо таҕаһын, күннээбигэ кэтиллэр халтан сону, былааччыаны, кэ-стүүмү тиктиэххэ сөп.

Саха киһитэ былыр-былыр-гыттан күн бүгүнүгэр диэри Дьө-һөгөй оҕотугар - сылгыга сүгүрү-йэр. Талааннаах тарбахтаах но-руот маастара Людмила Жиркова төрүт үгэскэ олобуран, аныгы ааҕааччыны ат симэбин оһуор-даан-мандалаан тигэргэ үөрэтэр "Ат симэбин тиги" кинигэтэ ис кистэлэннэригэр тэттик сүбэлэ-ри биэрэр. Бу элбэх хаартыска-лардаах кинигэни тутан олорон,

кэрэ аҕаардар чаппараабы, кы-чымы, лэпсэни, бэрэмэдэйи оһу-руонан киэргэтэн онгорорго, оһуор онкулун сукунаба хайдах түһэрэргэ үөрэниэхтэрэ. Маны таһынан, ааҕааччы ат симэбэр туох-ханник төрүт өйдөбүллээх оһуору туттуохха сөбүн билиэбэ, иискэ туттулар оһуордар холо-

бурдарын көрүбэ. Онон, төрүт иис киһини ураты турукка киллэ-рэн, санааны сааһылаан, умсугу-тар, угуйар ураты күүһүн бу кини-гэ итэбэтиилээхтик арылар.

Биһиги өбүгэлэригит таҕаһы, тириини, түүлэбэи мындырдык тигэллэрэ, өссө оһуруонан дьэрэ-кээн оһуор таһааран, киэргэтэн-симээн биэрэллэрэ. Өбүгэ үйэлэр туһары муспун сүдү баайын сүрэ-бэр-быарыгар инэргэ сылдыр, та-лыы талба Тааттаттан төрүттээх нуруот маастара Анна Акимова "Төрүт иис кистэлэңнэрэ" диин чабылхай хаартыскалардаах ки-нигэтигэр саха таҕаһын хайдах тигэргэ, киэргэллэрин онгорорго үөрэтэр. Бу кинигэбэ баар таҕарас киэптэрин туһанан, хайа баҕар хаһаайка бэйэтэ истэниэн сөп.

Сахабыт сиригэр үүнэр отон арааһыттан киһи мармелад, желе, минньигэс бөрүөк, туорт, булоч-ка, ватрушка, кэмпиэт эгэлгэтин бэйэтэ астыан сөп эбит. Остуолга туура кытаанах хордун онгоһуу-лаах, элбэх чабылхай хаартыска-лардаах Марианна Трифонова "Блюда из Ягод Якутии" кинигэ-тигэр ырысыап арааһа киэрдэ. Сугунтан, моонһоһонтон, хапта-бастан, дөлүһөнтөн, малинаттан, черемухаттан о.д.а. ас арааһын ас-тыырга хас биридди түһүмбэр тиний хаартыскалардаах сүбэ са-таабат да киһини үөрэтиэн сөп. Онон, ийэбитигэр, эдьийгити-гэр, уопсайынан, кэрэ аҕаардарга бу бэртээхэй кинигэни бэлэх онгорорго тиэтэийиң!

Онон, сандал саас бастагы бырааһынныгар кинигэ бэлэх-тээн, чугас дьоннугун, биэргэ үлэлиир биэр идэлээхтэргитин үөрдүн, сүргэлэрин көтөбүн!

Кинигэ эгэлгэтэ, сангата эһи-гини "Бичик" маҕаһыннарыгар күүтэр!

Маҕаһыннарбыт аадырыс-тара: Дьокуускайга: "Бэчээт Дьы-тэ", Орджоникидзе уул.31; "Туй-маада" ТРК, 3 этээс, Орджоникид-зе уул. 38; Ленин просп. 9 ("Киэргэ" умары); ХИФУ Киин куортуна, Ньурбага: "Бизнес-инкубатор" дьытэ.

Марианна ТЫРТЫКОВА.

Сахаҕа көмүс тарбахтаах мындыр уустар уруккуттан билингнэ диэри бааллар. Кэники сылларга Ньурба улууһугар, куоратынан, нэһиликтэринэн үгүс эдэр дьон ууһунан күүскэ дьарыктанар буолбуттара үтүө сурах буолан иһиллэр. Ватсаап үөдү-йүөбүтүн бүтүн өрөспүүбүлүкэ талба талааннаахтара - мас, тимир, көмүс уустара, иистэннэнгэр, асчыттар, итиэннэ кинилэр сатабылларыгар уһуйулуон баҕалаахтар айар бөлөхтөргө ситимнэхтэллэр. Кинилэр онгоһуктара сахалыы сиздэрэй ойууларынан-оһуордарынан, эгэлгэ кырааскаларынан сөхтөрөллөр, күннээҕи олохтун кизэргэтэллэр, иискэ-ууска төрүт үгэстэрибит сүппэккэ-симэлийбэккэ, салгыы сайдар суолга киирбиттэрин туоһулууллар.

Уус киһини санаатахына, харахтар эр киһи мөссүөнэ көстөн кэлэр. Кыыс, дыахтар тиритэ-хорута маһы кыһа дуу, көмүһү ууллара, тимири уһаара дуу турарын өйгөр да онгорбоккун. Ити эрээри олохтун өйдөбүлү уларытааччылар бааллар.

Соторутааҕыта ватсаабынан маска быһыллыбыт оһуорунан кизэргэтиллибит дьизэ, олбуор, палисадник фонугар телефон нүөмэрдэрэ тарҕаммыттар. Собуоннаһан баран, бу сиздэрэй онгоһуктар ааптардарынан кэрэ ангар буоларын соһуйа истибитим. Сайаҕас бэйэлээх үтүө киһини кытта дьизэтигэр тийэн билсэн баран, баҕалаах, сүрэхтээх-бэлэстээх буоллаахына тугу баҕарар ситиһиэххэ сөп эбит диэн санааҕа кэллим.

*** *** ***

Октябрьскэй нэһилиэк олохтооҕо, Хана-ластан төрүттээх АЛЕКСЕЕВА Саргылаана Пантелеймоновна, испэр ааттаабыппынан Саргы Уус Куо, сатаабатаҕа суох. Дьахтар киһи сизирин илтигин араарбака астыыр, иистэнэр. Саха таһаһын сонугар тийэ оһуордаан-мандардаан тигэрин, торт эгэлгэтин мастиканан кизэргэтэн онгорорун сэнээрэн, дьон бэлиэ түгэннэргэ үгүстүк саксаастыыр. Иистэнэрин оскуолаҕа үөрэнэ сылдан саҕалаабыт. Кыһа тугу да ылсарын, онгоро, тигэ сатыырын боппотох-хаайбатах муударай ийэтигэр махталлаах. Хата, ол оннугар эргэ "Зингеры" туттарын, суолун ыһан кэбиһиэ диэн эбэтэ бопсор эбит. Саргы билигин сахалыы таһаһаһын баһылаабыт иистэннэн. Олонхо ыһааҕар уонча эр киһи көстүүмүн тигэн турардаах.

Ол гынан баран, Саргы бэйэтэ билинэринэн, туохтааҕар да маһынан уһанарын ордорор. "Арчы" социальнай-реабилитационнай киингэ дьуһурунай нээннэнэн икки суукканан солбуһан үлэтир буолан, балачча аҕай илгэн кэмин сөбүлүүр дьарыгар аныыр. "Дьарык онгостубутум ахсыс сылыгар барда. Өр уһаматахпына тыһым-быарым хаайыллар", - диир. Оһуордаах олбуор, ортотунан эргийэрдээх остуол, мас куруһубанан тулаламмыт аан, таһаһаһыгар, түннүк, истигэнэ чаһыта, сизэри килэ киирээтинэ харахтар уратыланан көстөллөр.

Дьахтар киһиэхэ дьүөрэлэспэт дьикти дьарыгар хайдах кэлбитин туһунан Саргы манньк кэпсиир: "Урут хааччыллыылаах дьизэ олохтубут, оттон бу дьизэбитин туттубут. Ситэ илигинэ аҕабыт эчэйэн, үлэтэ тохтоон хаалбыта. Ол иһин саҕа дьизэ киирэ охсор баҕаттан муоста маһын бэйэм устуруустаабытым. Маһы кытта үлэм ол онтон саҕаламмыта. Арыый хойу-

- ДЬИКТИ ИДЭЛЭЭХТЭР -

"Баҕалаах киһи барытын сатыыр"

Саргылаана "Тизэргэн" редактора Уйбаан Александровичын.

туу лобзигынан оһуордуур буолбутум".

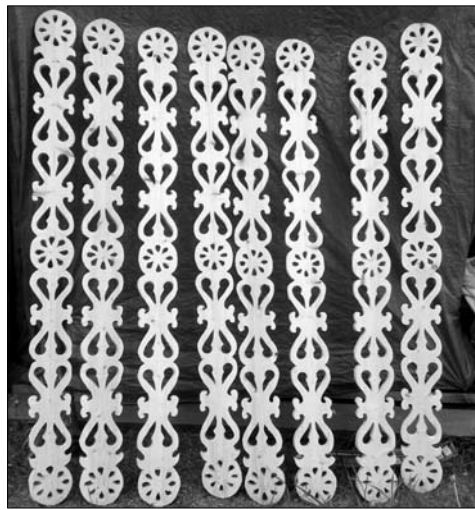
*** *** ***

Саргы олохун аргыһынан Васильев Андрей Владимировичтын Хангалас дэриэбинэтигэр ыаллыы улааппыттар, олох эдэрдэригэр алаһа дьизэ тэриммиттэр. Этэргэ дылы, дьоллоро аттыларыгар буолан биэрбит. Андрей дьизэ тутуутунан дьарыгыгар, уус ангарыгар уолаттарынан мастарыскай тутан биэрээри сылдыар. Элбэх оҕолоох ыал Бөгдөөлөҕө "Айан" шиномонтахтаахтар, кизэн-куон уһаайбалаах улахан дьизэлээхтэр. Ус уонна онтон элбэх оҕолоохторго аһаммыт бырагырааманан ылбыт уһаайбаларыгар саҕа дьизэ туттар былааннаахтар.

Бизэс оҕолоохторо - үөрэх дьонно. Икки улахан уолаттара ДьТХГА, ХИФУ студена, үһүс уол 2 №-дээх, оттон улахан кыыс 1 №-дээх оскуола 10-с кылааһын үөрэнэччилэрэ, кыра кыыс лицейгэ 7-с кылааска үөрэнэр. Улахан кыыстарын "Арчыттан" иитийэххэ ылбыттар, бу оҕото ийэтигэр тигэргэ, торт астыырга үөрэнэр. Онон үлэни өрө тутпун кэргэнниилэр оҕолорун хааччыйар, үөрэхтир дьулуурдарын кэрэхсизэххэ эрэ сөптөөх.

"Сынныана түс, сылайан, ыалдыан" диэн аҕабыт өрүү харыһыйар даһаны, мастарыскайданнаһына, онтон тахсыбатым буолуо", - Саргылаана ис киирбэхтик күлэн кэбиһэр. Халлаан сылыдаһына, ордук сайын сынныанар бириэмэ суох буоларын ахтар. Саҕа дьизэ туттааччылар, дьизэлэрин кизэргэтиэн баҕалаахтар кэлэ тураллар, саксааска уочараттыыллар. Убайаанга, Западнай мкр., реабилитационнай киин аттыгар, атын сирдэргэ Саргы кизэргэппит дьизэлэрэ, олбуордара бэлиэтик көстөллөр. "Арчы" киингэ мас кизэргэтинин онгорбут. Билигин "Кыталык" КК сахалыы хоһу онгорор. Ойуутун бэйэтэ толкуйдуур, эбэтэр дьон уруһуйун үтүгүннэрэр, Интернеткэ киирэн көрөр.

"Төрүттэрбэр уустар суохтар" диир эрээри, уус-уран айылгыта, бука, кураанахтан кэлбэтэх буолуохтаах. Аммаҕа олорор балта Даша кылынан баайар дьахтар модельнай сэлээппэлэрэ былдыһыгынан атыга бараллара, иккис балта оһуорунан дьарыктанан ээрэ бу санааны бигиргэтэр.

Бэйэлэрин оҕолоро дьарыктамматтар ээрэри, уус айылбалара кэнэбэс таһан кэлэригэр саарбахтаммат.

*** *** ***

Сөбүмэрэ, Саргы кыра да, улахан да онгоһуктары лобзигынан быһар. Бэс, хатыг дуоскаҕа, фанерага ойуу түһэрэр, онон сирдэгэн быһар. Аны маска быһан, араас композициялары онгорор. Онон биер көстүүлээхтэрэ - "Байанай", "Мастарыскайданнаһына, станок ылыныам", - диэн былааннаар.

Соторутааҕыта, олунньу 23 к., Дьокуускайга Сунтаартан төрүттээх Уйбаан Александров "Тизэргэн" кинигэтин презентациятыгар кинигэ героинятын быһытынан ыһырыллан сылдыбыт. Онон уус эр дьон "улахан үлэни көрсөр эбикин" диэн сөхпүттэр-махтайбыттар. Бу кинигэҕэ Ньурбачаантан төрүттээх тимир уһа Ньургустаан Иванов ураты кэрэ миэбэлэ киирбит. Бу уус хомустара, быһахтара Индияҕа тийэн кэрэхсэнэн тураллар. Кини билигин Намга олорор.

Аныгы кэм киһитэ Саргылаана ватсаабынан куоракка, араас улуустарга олорор биер идэлээхтэрин кытары элбэхтик билсэр, уопут атастаһар. Ватсаапка уустар "Дьизэ тутуута", "Дьизэ", Василий Дьол "Түмсүү" уо.д.а. группаларыгар баар. Бэйэтэ Ньурба уустарын группатын арыыйыт. Түргэн сибээс көрүнүн нөһүө Нам кыһын бэйэтин идэтигэр уһуйбута, ол кыыс хайы-үйэ оһуордаан олбуор онгорбут. Билигин Уус-Алдан кыһа торт онгоһугар Саргы мастар-кылаастарын ылар. Мири-

нэйтэн үөрэниэн баҕалаахтар бааллар.

*** *** ***

Саргылаана: "Баҕалаах киһи тугу баҕарар сатыан сөп", - диир. Хайдах саҕалаабытын истэн уонна тугу ситиспитин көрөн баран, кини этэрин кытта толору сөпсөһөбүн. Улахан дьизэ кэргэн тапталлаах күн-күбэй ийэтэ, сатабыллаах хаһаайка аатын бигиргэтэн, хас сарсыарданы айартутар саргылаах санаанан көрсөр.

Хоһоон айарга холоноор кыра кыһа Сардаана мааматыгар сааскы сырдык быраһынынныкка - кэрэ ангардар Күннэригэр анаан манньк хоһоону суруйбут.

Ийэм баар буолан
Кун сиригэр кэлбит
Дьоллоохтун.
Кунду-кэрэ киһибин
Таптыбын мин ийэбин.

Мин ийэм мичээрэ
Саамай истин.
Кэрэни, сырдыгы,
Утуну эрэ бэлэхтиир
Таптыбын мин ийэбин.

Ийэм мухары
Ийэм михэ соҕотох.
Кинини ким да солбуйбат.
Кунду-кэрэ киһибин
Таптыбын мин ийэбин.

Ийэм итэр билигини,
Үчүгэй дьон буоларга,
Элбэххэ үөрэтэр, уһуйар.
Ийэм миигин таптыыр,
Таптыбын мин ийэбин!

Раиса НИКИФОРОВА.

- Сонун -

Киэн туттабыт

Улуус баһылыга Борис Попов салаататынан Ньурба улуһун дэлэгэссийэтэ профессор, поэт, култуура биллиилээх деятелэ Ксенофонт Дмитриевич Уткин-Нүһүлгэн 80 сааһыгар аһаммыт үбүлүөйдээх биэчэргэ кытынна.

философ, культуролог, педагог, поэт, суруналыыс, литературнай кириитик, норуот муударанын, саха норуотун уонна уруулу културалар эпическэй нэһилиэстибэлэрин чинчийээчи, норуоттар доһордоһууларынан, Саха сирин норуоттарын духобуннай нэһилиэстибэлэрин пропагандиһын быһыытынан киэнник биллэр. Кини 60тан таһа научнай үлэ ааптара. Ол иһигэр история, этнография, кыраайы үөрэтии, фольклор, философия, педагогика, искусство уонна литература боппуруостарынан монографиялардаах: "Представления якутов о человеке", "Культура народа саха", "Религиозные и философские воззрения коренных народов Якутии", "Древнеякутские корни: типологические параллели" уо.д.а. Хаһыаттарга-сурунаалларга 600-тэн таһа ыстатыйаны бэчээттэппитэ, 70-тан таһа кинигэлээх, 30-ча хоһоонноругар нота суруллан солист-вокалистар, ансам-

быллар толорууларын репертуардарыгар киирбиттэрэ уонна тыйаатырдар сыаналарыгар ылланаллар, араадыһынан уонна тэһэбиэннэнэн бэриллэллэр. К.Д. Уткин Дьокуускай куорат туһунан 5 хорунан ырыа, ДьТХА "Дьөһөгөй оҕото" өрөгөй ырыатын ааптара буолар.

Саалаҕа толору мустубут биллиилээх бэлиитиктэр - дьокуутааттар уонна чунообундуктар, учуонайдар, доһотторо уонна биер санаалаахтара, биер идэлээхтэрэ, үөрэнээччилэрэ, биер дойдутаахтара уонна аймахтара юбиляры бэлиэ күнүнэн итиитик-истинник эбэрдэлээтилэр, махтал уонна билиини үгүс тыллара этилиннилэр. Ксенофонт Дмитриевичэ наһараадалар, эбэрдэ суруктан туттарылыннылар, оттон сыанаттан талааннаах саха композитордара уонна мелодистара муусука суруйбут, норуокка сөбүлөппит тыллара иһилибиттэрэ.

Ньурба улуһун баһылыга Борис Попов юбиляры эбэрдэлээтэ уонна Ньурба улуһун културатын, наукатын, үөрэбин эйгэтигэр үтүөлэрин иһин К.Д. Уткины "Ньурба улуһун социальнай-экснэмичэскэй сайдыытыгар кылаатын иһин" Бочуоттаах бэлиэнэн наһараадалаата. Кини биер дойдутаахтара-ньурбалар ааттарыттан Ксенофонт Дмитриевич Уткин баар буолан, кини саха норуотун муударанын уонна эпическэй нэһилиэстибэтин чинчийбит буолан, Ньурба ыһааҕа бэйэтэ хатыламмат баай өрүттэрдээх, бары кыттыылаахтарын биер сомоҕо буолууларын, доһордоһууларын уонна духобуннай өтгүнэн өрө көтөбүллүүлэрин өрөгөйдөөһүннээх, өрөспүүбүлүкэ биер холобурга сылдыар ыһааҕа буолбутунан барҕа махталын тизэрэ.

К.Д. Уткин аата Ньурба улуһун Бочуотун кинигэтигэр киллэриллибитин бэлиэтир наадалаах, кини Ньурба улуһун уонна Таркаайы нэһилиэтин бочуоттаах гражданина буолар. Ньурбалар аатырбыт биер дойдутаахтара, профессор, философскай наука докторо, историческай наука кандидата, Хотугу Форум Академиятын дынгнээх чилиэнэ, наука уонна искусство Петровскай Академиятын академига, аграрнай үөрэхтээһин Аан дойдутаағы академиятын академига, Ньурба сирин дынгнээх патриота Ксенофонт Дмитриевич Уткинынан киэн тутталлар.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

Ньурба улуһунан төрүттээх К.Д. Уткин үлэтин 1954 сылтан кулууп иһинэн биллэтиэх үлэнигиттэн саҕалаабыта. Билигин өрөспүүбүлүкэ таһыгар кытта култуура бөдөн деятелин, историк, фольклорист,

"Далбар хотун-2015" улуустаабы күрэс

Сааскы күн бастакы күнүгэр Күндээдэ нэһилиэгэр
Литература, Кыайы 70 сымарыгар анаммыт улуустаабы
"Далбар хотун-2015" күрэс ытылынна.

Далбар Хотун кыайылааба
Степанова В.И.

Кушкириннар бириэмийэлэрин
туттары түгэнэ.

Күрэх кыттылаахтара.

Дьиикимдэ, Өгөлдө, Малдыбар, Ньурбачаан, Күндээдэ, Маар, Октябрьскай нэһилиэк далбар хотуттара кытыннылар. Күрэс сабаланын иннинэ өрөспүүбүлүкэтээби дьахталлар XIII съезтерин делегата, "Далбар хотун" III өрөспүүбүлүкэтээби куонкурус "Күн күбэй ийэ" номинана, Октябрьскай нэһилиэк дьахталлар баһылыгы социальнай боппуроска солбуяаччы Захарова М.П. күрэс кыттылаахтарыгар ситиһиллэри баһаран туран, мустубут бары кэрэ аңардары кэлэн иһэр Аан дойдутаабы Дьахталлар күннэринэн итиитик-истинник эбэрдэлээтэ.

Дьүүлүүр сүбээ эр хонууттар: Ньурба улууһун тыа хаһаайыстыбатын департаментин салайааччыта Эверстов А.И., СӨ үтүөлээх артыыһа, Ньурба улууһун бочуоттаах гражданина Борисов Б.И., РФ үөрэҕириитин туйгуна, педагогическай наука кандидата, улуус Сүбэтин депутата Гаврильев И.Д., Аэрофлот үтүөлээх үлэһитэ, Аэронавигация Ньурбатаабы салаатын салайааччыта, Ньурба куоратын депутата Акимов И.А., Ньурбатаабы култура управлениетын методика Семенов А.П., Ньурба улуунун ыччат политикаһын сүрүннүүр специалиһа Ефимов В.А. кыттааччылар быһыыларын-таһааларын, дьобурдарын, сатабылларын сыаналаатылар.

Нэһилиэктер бастыгынара, чулууттан чулуулар күрэс былдыастылар. Кыттааччылар бары да талбыт курдук эргиччи талааннаах, олоххо актыбынай позициялаах, үлэлэринэн-хамнастарынан убаастабыла сылдыр дьобун-мааны хотуттар. **Антонова Мария Ивановна** - 4 оҕолоох бал мааны ийэтэ. Дьиикимдэ нэһилиэгин депутата, чөл олобу тутуһан спорт араас көрүгүнүгэр дубакка, хайыһарга, волей-

болга нэһилиэгин чиеһин көмүскээччигэ, нэһилиэгин сборнай хамаандатын чилиэнэ. **Никитина Светлана Дмитриевна** - 4 оҕо күн күбэй ийэтэ, СӨ ыччат политикаһын туйгуна, Өгөлдөтөбү Д.И.Павлов аатынан оскуола "Сэргэлээх" оҕо түмсүүтүн салайааччыта. **Иванова Елена Никоновна** - 3 уол, бири кыыс сиэннээх күн күбэй ийэ, тапталлаах эбээ, Малдыбар нэһилиэгин библиотекара, "Ымыычаан" оскуола оҕолоругар, "Сайдар сабахтар" олохтоох хаһыаттары таһаарааччы, нэһилиэк дьахтар сөбүөтүн салайааччыта, эбээлэр түмсүүлэрин чилиэнэ. **Константинова Светлана Васильевна** - 3 төрөппүт оҕо, 2 иитийэх оҕо аламабай ийэлэрэ. Константиновтар дьэ кэргэттэрэ тыа хаһаайыстыбатын өрө тутан 11 сүөһүлээхтэр, коза, сибиинньэ ииттэн "Чудо" баһынай хаһаайыстыба тэринэн олоролор. **Степанова Венера Ивановна** - 3 уол оҕо тапталлаах ийэлэрэ, бэйэтэ этэринэн 1 кийиит кыыстаах. Күндээдэ орто оскуолатын алын сүһүбүн учууталынан 25 сыл үтүө суобастаахтык үлэлэнэ "Сыл учуутала-2010" өрөспүүбүлүкэтээби күрэх лауреата, учуутал-уопастыбанньык. Үөрэҕири тэрилтэлэрин попечительскэй сөбүөтүн "АЛРОСА" АК Ассоциациятын бырабыланын бэрэссэдээтэлэ Демьянов И.К. илии баттаһыныах бочуотунай грамоталаах, "Саха" иһитиннэрэр-биллэрэр хампаанна "Кэпсээнгит ыаллар" биэри, өрөспүүбүлүкэ, олохтоох "Ньурба" хаһыаттары уопастыбаннай корреспонденда. 2010 сылтан Күндээдэтээби "Кэнчээри" оҕо саадын сөбүөтүгэ, 2013 с. "Кэнчээри" оҕо саада СӨ "Тыа сиригэр бастык оҕо саады" кыайылааба. Степановтар дьэ кэргэннэрэ "Саввинов А.Д." КХ чилиэннэрэ. **Семенова Эльвира-Тускулаана Николаевна**

-3 уол оҕолор амаар ийэлэрэ, 1 кыыс сиэн эбэтэ. "Ромашка" оҕо саадын сөбүөтүгэ, Октябрьскай нэһилиэк бочуоттаах үлэһитэ, СӨ үөрэҕириитин туйгуна. 2008 с. "Оҕо саадын бастык салайааччыта", Октябрьскай нэһилиэк "Сыл бастык салайааччыта", 2010 с. Саха сиригэр учууталларын уонна педагогическай уопастыбаннастарын XII съезтерин делегата. 2002 сылтан суорумньу кулубун тэрийэччигэ. Кини көмөтүнэн Саха сиригэр 34 дьэ кэргэннэр баар буолбуттар. Маны таһынан Октябрьскай нэһилиэк "Телевышка", "Нефтебаза" түөлбөлэрин өрө тарпыт кининэн буолар. **Самсонова Варвара Егоровна** - 4 оҕо тапталлаах ийэлэрэ. СӨ култууратын туйгуна, "Алаһа" култуурнай киин библиотекара. 2002 сылтан "Сардаана" экологическай-туристическай экспедиция, оҕо сынныалан лаабырын тэрийэччигэ. 2009-2010 сс. улахан дьоннору илдьэ Үөһээ Бүлүү Кэнтигэр Тонго арыгыгар Липиит үрүгүнэн Таас Хайага айааннаан сылдыбыттар.

Күрэх түөрт түһүмэттэ: бэйэни биллэрэри, талба талаан, сандалы маанылаах астар, кизээһини мааны таһаары көрдөрүү.

Улуус дьахталлар баһылыгы социальнай боппуроска солбуяаччы Дондочкова С.Б. күрэс кыттылаахтары, мустубут кэрэ аңардары сааскы бастакы быраһыныгынан, кулун тутар 8 күнүнэн улуус дьахталлар аатыгын эбэрдэлээн туран, күннээх Күндээдэ сиригэр күрэх үрдүк таһымнаахтык ааспытын бэлиэтээтэ. Саха сиригэр кулун тутар 21 күнүгэр VII өрөспүүбүлүкэтээби "Далбар хотун" күрэхтэ бүтүгүнү "Далбар хотун" кыайылааба кыттар чиескэ тиксэбин иһитиннэрдэ. Салгыы Ньурба улууну 2007 сылтан Кушкириннар дьэ кэргэннэрин ийэлэрин Алексеева Александра Степановна аатынан бириэмийэни элбэх оҕолоох Александр Краснославович, Вероника Владимировна Васильевтар дьэ кэргэннэригэр 25000 солк. харчынан бириэмийэни үөрүүлээх

быһыга-майгыга туттарда.

Бу киһэ аһымал акция ытылынна. Ол курдук, күрэх кыттааччылар сандалы маанылаах астарын аукционга туруоран, атылаан киирбит үбү, 8000 солк. Араастаахтара оскуола-интернат иитиллээччилэригэр анаан, иитээчи Ольга Алексеевна дохсон ытыс тыас ортуугар туттарылынна.

"Далбар хотун-2015" күрэх кыттылаахтарыгар Литература, Кыайы 70 сыларыгар анаммыт туһу суруктары туттардылар.

Дьүүлүүр сүбэ бири санаанан Сунтаар Арылаабыттан төрүттээх Күндээдэ нэһилиэгин мааны кийитэ Степанова Венера Ивановна "Көрөөччү биһирэбилэ" ааты анаан, "Далбар Хотун-2015" үрдүк ааты ингэрдилэр. "Сайдам хотун" Антонова Мария Ивановна (Дьиикимдэ), "Айы хотун" Константинова С.В. (Ньурбачаан), "Мааны хотун" Семенова Э.Н. (Октябрьскай н.э.), "Уран хотун" Самсонова В.Е. (Түмүк н.э.), "Иэйи хотун" Никитина С.Д. (Өгөлдө), "Талба талаан" Иванова Е.Н. (Малдыбар) номинациялары ылылар.

Улуустаабы дьэ кэрэн уонна оҕо отделин сүрүннүүр специалиһа Семенова А.М.: "Улуустаабы "Далбар хотун-2015" күрэх үрдүк таһымнаахтык ааспытыгар Күндээдэтээби "Туску Айар Алаһа" норуот айымньытын дьэтин салайааччытыгар Яковлева С.М., "Биисинэс-инкубатор" (Михайлова Н.М.), "Быйан" ХЭО (Махатырова А.Н.), "Масстрой" ХЭО (Торохов В.А.), куорат аҕаларын сүбөлэрин салайааччытыгар Петров А.Н., дьүүлүүр сүбэ эр дьонноругар барга махталбын тиэрдэбин", - дьэн түмүк оҕордо.

Дьэ, ити курдук сандал саас чабылхай күннээх күн Күндээдэ нэһилиэгэр "Далбар хотун" күрэх үрдүк таһымнаахтык түмүктэнэн. Күрэх кыайылааба "Далбар хотун" өрөспүүбүлүкэтээби күрэх кыттан улуун чиеһин көмүскүү. Кыайылаахха ситиһиллэри баһарабыт.

Антонина СЕМЕНОВА.

Ол курдук, Наталья Егоровна Васильева нэһилиэкпит начальнай оскуолатын учууталларын кытта сүбэлэһэн, **"Үгүкү түһүлгэ"** дьэн уһууан уонна алын кылаас оҕолоругар оройуонга үгүкү күрэхтэ ытылынна. Улуустан үөрэхтээх хореографтар эрэ буолбакка, үгүкүнү өрө туһу атын идэлээх да уһууааччылар оҕолору бэлэмнээн бэйэлэрин үлэлэрин көрдөрдүлэр уонна дьүүлүүр сүбэттэн олус хайыһабылар.

Бэркэ дьэн бэлэмнэммит, араас дьэркээн таһаастаах-саптаах сүрбэччэ кэлэтип эстраднай уонна народнай үгүкүлэрин көрдөрдүлэр. Сыанаба ортотунан 250-тан таһа оҕо таһан үгүкүлээтэ. Ону тэнэ ийэлэр-аҕалар, эбээлэр-эһээлэр, үгүкүнү сэргиир үгүс дьон кэлбит буолан, этэргэ дьэри, турар миэстэ да суох курдуга. Кырачаан уолаттар-кыргыттар олус да талааннаах эбиттэр. Дьүүлүүр сүбэ түмүк таһаарар кэмигэр сыанаба таһан ылаан-туойан, хоһоон этэн көрөөччүлэри өссө үөртүлэр.

Гран-при хаһаайынынан буолла Ньурбатаабы музыкальнай оскуола "Сулусчаан" үгүкү ансаамбыла, Салайааччы Наталья Юрьевна (Наталья Егоровна иитиллээччигэ), Наталья Егоровна өссө бири иитиллээччигэ "Биһик" уһууан оҕолорун бэлэмнээбит Ольга Николаевна Винокурова (Софронова) эмиз номинация ылла. Бу манан ситимнээх үлэ баара көстөр.

Үлэ күөстүү оргуйар

"Түһүлгэ" норуот айымньытын дьэ кэрэн үбүлүйдээх 50-с сезонун арийан күүстээхтик үлэли-хамсыы сылдыр. Саҥа сылга үктэнэн баран "Түһүлгэ сулустара" кулууп оҕолорун өрөгөйдөөх кэнсиэриттэн сабалаан бу күнгэ дьэри кулууппут араас бырайыактары олоххо киллэрэн ньиргиздээхтик үлэли турар.

Өр өтөр буолбакка Манчаары Григорьевич Ксенофонтов бырайыагынан **"Дуораан-2015"** дьэн эр дьону көбүлүүр сыаллаах оройуоннаабы ырыа күрэхтэ буолла. Ыраах, чугас нэһилиэктертэн, Ньурбаттан барыта 15 эр бэртэрэ иккилии ырыа ылаан нэһилиэкпит олохтоохторугар киһи астына-дуоһуа сыныннаах кэнсиэрин бэлэх ууннулар. Бири дойдулаахпыт Анатолий Захаров тыыннаах доһуолунан бэйэлэрин ырыаларын толордо. Кыттааччы үкэс ыччат. Үрдүк таһымнаах да уолаттар, ылыан баһалаах да кыттааччылар баар буолан ыччат кэрэхтэ тардыһар, көхтөөхтөр дьэн киһи үөрэр.

Саҥа ааттар баар буолан олус сэргэх киһэ ааста. Гран-при хаһаайынынан Өгөлдө уола Егор Михайлов буолла. Кири билэтинэн сыаналаах бириийи киһи ийэтэ сүүйөн ылан бу дьэ кэргэннэ үгүс үөрүүлээх тэрээһин буолла.

Бу икки тэрээһингэ "Түһүлгэ" норуот айымньытын дьэтин кэлэтибэ Гран-при эрэ буолбакка, сыаналаах бириистээх 3 дипломант, 3 лауреат, ону таһынан араас номинациялары олохтоон кыттааччыларга элбэх кыабы биэрэр, сыанаба таһар дьонно эрэли саҕар.

Салгыы үгүскэ кубулуйбут Марианна Михайловна Иванова, Петр Петрович Белолоубскай бырайыагынан оройуоннаабы театральнай көрүү, Нарыйа Николаевна Сидорова бырайыагынан оройуоннаабы ансаамбыл күрэхтэрэ былаанналар. Тэрээһиннэр таһымнара оройуоннай буолаллар. Кулууп үлэһиттэрэ суоктан баары оҕорон, ис сүрэхтэн кыһаллан күүскэ үлэлээн, кырабаас да дьэ кэрэхтэ буоллар, олох оргуйарын көрдөрөн дьону-сэргэни муньылар. Нэһилиэкпитигэр саҥа култуура киһи олох ирдэбилэ буолбут дьэн түмүк баарын этиэххэ сөп.

Маны таһынан сыл төһө да саҥа сабаллар, ситиһи үгүс. Хатыы нэһилиэгэр ытыллыбыт региональнай "Түөлбэ оһуокайыгар" Николай Аммосович Алексеев, Александра Васильевна Догуева ситиһилээхтик кытыннылар. Бүлүү куоракка "Бриллиантовые нотки" аан дойдутаабы фестивалыга Наталья Егоровна Васильева "Түһүлгэ кизгээлэ" образцовою оҕо үгүкү ансаамбыла үс үгүкүтэ бастакы, иккис, үһүс истиэпэннээх лауреат, Тамара Федоровна Федорова салайааччылаах, Петр Петрович Белолоубскай режиссердаах "Биз ынахтаах Бэйбэригээн эмээксин" спектакль иккис истиэпэннээх лауреат буоллулар. Төһүү күүс буолар "Алгыс" эбээлэрин түмсүүтэ Чаппанда нэһилиэгэр "Иһийбит иһийини күөдүтэн" региональнай фестивалыга үгүкүтэ бастакы истиэпэннээх лауреат, ырыаба бастакы истиэпэннээх лауреат, "Дьүөгэлиилэр" ырыа ансаамбыла иккис истиэпэннээх лауреат буоллулар. Наталья Егоровна Васильева "Бастың туруорааччы", Саргылана Даниловна Мартынова "Бастың салайааччы" номинациялары ылылар.

Күндү доһотторбут, кылгастык кэпсээтэххэ бу курдук. Үлэттэн-дьэтигэн сынныанан, быыс булан өрүүтүн бу курдук кытта, кулуупка кэлэ турун, дохсон ытыс тыаһын бэлэхти турун!

Айталиа КАМИЛОВА.

Биһиэхэ төрдүс төгүлүн ытыгыллар киэн хабааннаах култуурунай тэрээһингэ 9 улуустан - Ньурба, Сунтаар, Үөһээ-Бүлүү, Бүлүү, Эдьигээн, Горнай, Уус-Алдан, Хангалас, Мэнэ-Хангалас улуустарыттан уонна Дьокуускайтан 26 айар кэлэтиип, 409 киһи кытынна. Былырынгыттан оҕолору кытта фестивалга улахан дьон кытталлар, онон миэстэ таһаарыта саастарынан категорияларга араарыллына.

Быйылгы фестивалга Бурятия "Көмүс куолаһа", опернай ырыаһыт, Гнесиннар аат. Музыка Российской Академиятын выпускнищата, норуоттар икки ардыларынаағы кункуустар лауреаттара Аюна Базарсадаева уонна ыраах Малайзияттан хореограф, ырыаһыт, көстүүм дизайнера, МАРА Технологийаларга Университетын киинэҕэ, тыйаатырга, анимацияфа факультетын педагога Амандус Паул Бин Панан, фэшн-фотограф, видеограф Чонг Чун Вуи ыалдьыттаатылар. Аюна

"Северная радуга" фестивалга

Олунньу 27 к. - кулун тутар 1 к. Ньурба к. "Кыталык" КК-гэр "Северная радуга" IV норуоттар икки ардыларынаағы фольклорнай фестивал буолан ааста.

Яна Струкина. Акана с.

Гран При хаһаайыттар. "Эр Модун" үгкүү ансамбыла.

Фэшн-фотограф Чонг Чун Вуи.

гаа: 1 м. - норуот инструменнарар оркестра (Сунтаар ул.).

Норуот вокалыгар оҕолорго: 1 м. - Аделина Корякина (Эдьигээн), 2 м. - "Үрүҥ Уолан" (Бүлүү), ыччакка: "Сыккыс" (Маалыкай), 2 м. - Ньургун Григорьев (Сүлэ), 3 м. - "Өркөн" анс. (Үөһээ-Бүлүү), улахан дьонго: 1 м. - Трофим Миронов (Дьокуускай), 2 м. - Саргы Григорьева (Хатас), "Көлүкчээн" анс. (Сунтаар).

Аныгылыгы норуот вокалыгар оҕолорго: 1 м. - Милена Алексеева (Эдьигээн), 2 м. - "Синилгэчээн" анс., 3 м. - "РеМиДо" анс. (Ньурба, Убайаан оск.), ыччакка: 1 м. - Саргы Фокина (Сунтаар), **улахан дьонго:** 1 м. - "Долгуран" анс. (Уус-Алдан).

Үгкүүгө оҕолорго: 1 м. - "Сулусчаана" дуэт (Ньурба), 2 м. - "Дылачакан" (Эдьигээн), 3 м. - "Кустук" (Ньурба, Убайаан оск.), "Кыымчаан" (Акана), **ыччакка:** 1 м. - "Сыккыс" (Маалыкай), 2 м. - "Эрэлчээн" (Ньурба), 3 м. - "Атамайчаан" (Горнай), "Тэтин" (Сунтаар), **17-30 саастаах ыччакка:** "Үргэл" (Ньурба), "Үрдэл" (Сунтаар), **улахан дьонго:** 1 м. - "Эр Модун" (Уус-Алдан), 2 м. - "Долгууна" (Горнай), 3 м. - "Далбар" (Бүлүү). Бастабыттарга "Северная радуга" фестивал кыра-сыбай кестүүдөөх анал бэлиэлэрэ туттарылынылар. Маны сэргэ тобус номинация бэрилинэ.

Гран-Прины биэс претендент Уус-Алдан улуһун Бэйдигэ с. "Эр Модун" үгкүүһүттэрин ансамбыла ылла. "Дьөһөгөй үгкүүтүн" толорбут эр дьон ансамбылыгар Болгарияга норуоттар икки ардыларынаағы фольклорнай фестивалга кытталларыгар спонсорскай көмө быһытынан 40 тыһ.солк. сууммалаах сертификат туттарылына.

Эһиил саас "Северная радуга" фестивал түһүлгэтэ биһиэхэ тарадыларын күүтэбит.

Раиса НИКИФОРОВА.

Гала-кэнсиэр кыттылаахтара.

Базарсадаева уонна Амандус Панан фестивал аһыллыгыгар, сабыллыгыгар кэрэхсэбиллээх нүөмэрдэри биэрдиһэр, жюри састаабыгар үлэлээтилэр.

Мин кылгас сынналан кэмгэр малайзецтары кытта кэпсэтим. Илинги омук бэрэстэбиитэллэрэ сахаларга чугас курдуктар, сайабастар, үөрүннээнэр уонна саастарыттан быдан эдэр көрүгнээхтэр.

36 саастаах фотограф Чонг Чун Вуи биһиэхэ икки төгүлүн кэлбит, былырын үһүс фестивалга үлэлээбитэ. "Мин эһиги дойдугутун, талааннаах дьонгутун, оҕолоргутун олус сөбүлээтим. Ол иһин ыгырыкка сөбүлээн хаттаан кэллим. Түһэриит хаартыскаларым электроннай вариантта

бааллар. Наада буоллабына, фотоальбом онорон ытыахпын сөп", - диер киһи. Оттон идэтиһит үгкүүһүт, Шах-Алам куораттан төрүттээх 33 саастаах Амандус Панан бу курдук этэр: "Миһигин "Северная радуга" фестивал тэрийэччигэ Александра Борисова ыгырыгыта. 2014 с. эһиэхэ ыалдьыттаабыт Малайзия үгкүүһүтүн билэбин. Эбэрдэбитин киһиэхэ хайаан да тиэрдим. Саха Сирэ төһө да тынныгы буоллар, саха дьонно олус эйбэстэр, сылаас сүрэхтээхтэр, оттон оҕолоргут олус талааннаахтар. Биһигини алгыс этэн, айах тутан көрсүбүттэрин сэргээтим".

Кулун тутар 1 к. "Кыталык"

Ыалдьыттары кытта. Ортоку - Амандус Панан уонна Аюна Базарсадаева.

КК сценатыгар 31 бастын нүөмэртэн турар гала-кэнсиэр буола. Аюна Базарсадаева классическай ариялары ыллаата, Амандус Панан экзотическай үгкүүлэрин бэлэхтээтэ. Түмүк кэнсиэргэ Ньурба уонна Эдьигээн улуустарын кыттааччыларын нүөмэрдэрэ ордук элбэхтэр. Бэрт ыраахтан, Эдьигээн эбэнки национальнай оройуонуттан кэлбит хас да кэлэтиип, кыра оҕолор дьыҥ эбээн фольклорун илдэ сылдьаллары, тагастарын-саптарын, реквизииттарын көрүүххэ олус үчүгэй.

Фестивал кыттылаахтарын Ньурба к. мэра А.М. Иннокентьев эбэрдэлээтэ, кыттааччыларга, ыалдьыттарга, кыра куоракка тас дойдуну кытары ыкса ситимнээх култуура түһүлгэтин тэрийэр фестивал төрүттээччигэр А.В. Борисоваҕа, фестивал координаторыгар Р.И. Сидороваҕа махтанна.

Сибиир уонна Дальнай Восток норуоттарын култууратын сайыннарар "Северная радуга" Фонда президенэ А.В. Борисова (Москва к.) улуус, куорат салалтатыгар өйбүлүлэрин иһин махтанна. "Кыталык" КК дириэктэрэ О.С. Расторгуева Горнайтан "Долгууна" уонна "Атамайчаан" ансамбыллар салайааччыларыгар, фестивалга үсүһүн кыттар Ж.В. Сивцеваҕа махтал суругун туттарда. Култуура управленийтын махтал суруктарын, өйдөбүннүк бэлэхтэрин ыалдьыттарга, тэрийэччилэргэ сүрүннүүр специалист И.И. Попов туттарта.

Гала-кэнсиэр кэнниттэн кыаһылаахтары наһараадалааһын буолла.

Национальнай инструменнарга 7-13 саастаах оҕолорго: 1 м. - Саина Струкина, 2 м. - "Үрүйчээн" дуэт (Акана), **13-17 саастаахтар-**

Фестивалга Мэнэ-Хангалас, Уус-Алдан, Горнай, Бүлүү, Үөһээ-Бүлүү, Сунтаар, Ньурба оройуоннарын араас түмсүүлэргэ кытыннылар.

Хас биирдии кыттааччылар хатыламат ураты көстүүмү кэтен, сыанаба ылаан, үгкүүлээн көрдөрдүлэр.

Биир үгүө күн биһиэхэ "Дабай"

Үмнүмүбүт үөрүүлэр

Күүтүүлээх сааскы күннэр үүнэннэр, халлаан сылайбыт кэмгэр үс күннээх "Северная Радуга" диэн IV Аан дойдутаағы фольклорнай фестивал буолан ааста.

йа" ансамбылга Мэнэ-Хангалас улуһун Майа сэлиэнньэтигиттэн сылдыар сэтгэ киһилээх "Дьүһүлгэ" фольклорнай коллективин көрсөргө дьаһал кэллэ. Улуустаабы Духобунаас киинигэр көрсөр буоллубут.

Күнүс 3 чаас аһыгыта кэллилэр. Салайааччылар эдэр киһи, Ньурба Мархатыттан төрүттээх Нестерова Вера Васильевна "Ходулов Д.Ф." аатынан Майа норуодунай тыйаатырын сүрүннүүр испэсэлиһэ. Бары саастаах ээрэри, эдэрчи көрүгнээхтэр. Антоновка "Ирина" гостиницаҕа түһэрдилэр, ыраас, сырдык, сылаас, адьас дьибит курдук сылдыабыт, диэн үөрэ, астына кэпсээтилэр.

"Түһүлгэ", "Алгыс", "Оһуохай", "Үһүс көлүөнэ оскуолата" диэн араас түмсүүлэртэн хомуллан кэлбиттэр. Ыалдьыттары көрсөр үөрүүлээх түгэни аһыгыта "Дабай" ансамбыл салайааччыта Алексеева Светлана Серафимовна

изийэн-куойан, ис дуһанатыттан таһар истин-ийирэх тыллардаах тойуга олус ылыннарылаах буолан мустубут дьону уяадытта.

Ыалдьыттарбыт кэпсээннэрэ элбэх буолан биэрдэ. 2013 с-ха Уус-Алданна ытыллыбыт өрөспүүбүлүкэтээҕи этнофольклорнай фестивал лауреаттара, ити сыл Дьокуускайдаағы фольклорнай фестивал дипломаннара, 2012-2014 с-ха Турцияҕа ытыллыбыт Аан дойдутаағы этнофольклорнай фестивал кыттылаахтара эбит. Түмсүүлэрин иһинэн уонча куруһуок үлэлиир үһү: иистэнэллэр, баайыы, оһуруо тиһитэ, быысапка, түүнэн дьарыктаналлар, туһунан хартыналары онгороллор. Бары даһаны уус тарбахтаах иистэннээннэр, минньигэс астаах ийэлэр, кылыһахтаах куоластаах ырыаһыттар.

Эмиэ биһиги курдук оройуон киинигэр ытыллар араас акцияларга, субуотуннуктарга көх-

төөхтүк кыттар, төрөөбүт күннэри атаарар, үтүө-мааны бырааһынныктары бириг көрсөр эйэлээх, доһордуу түмсүү эбиттэр.

Кыргыттар ас астаан аһалан сандалы остуол тула олон үлэлэрин-хамнастарын, ким туох дьарыктаабын ирээ-хоро кэпсэтен, ырыа ылаан, хаартыска түһэн, оһукайдаан бириэмэ билибэккэ ааста. Икки өттүттэн астына арабыстыбыт. Иннэ гынан бу күн олус истин, киһини долгутар, дуһабын хамсатар изийилээх тэрээһин буолла.

Түгэнинэн туһанан бары эйбэс эбээлэрибитин, күндү ийэлэрибитин, кыталык кыргыттарытын сааскы бырааһынныгынан эбэрдэлибин! Баһарабын таһаарылаах үлэни, үтүмэн үөрүүнү, чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, тус олоххутугар дьолу!

Розалия ЛАЗАРЕВА.